

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM
VÁLLALATGAZDASÁGTAN INTÉZET
VERSENYKÉPESSÉG KUTATÓ KÖZPONT

Báthory Zsuzsanna:

AZ IMD ÉS A WEFORUM
VERSENYKÉPESSÉGI
JELENTÉSÉSEINEK STRUKTÚRÁJA
ÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE

VERSENYBEN A VILÁGGAL 2004 – 2006
GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGÜNK VÁLLALATI NÉZŐPONTBÓL
CÍMŰ KUTATÁS

47. sz.
műhelytanulmány

VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁSOK MŰHELYTANULMÁNY-SOROZAT

www.vallgazd.hu

www.competitiveness.hu

versenykepessseg@uni-corvinus.hu

T: 482 5903 Fax: 482 5859

Báthory Zsuzsanna: Az IMD és a WEFORUM versenyképességi jelentéseinek struktúrája és módszertani háttere

a VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁSOK CÍMŰ MŰHELYTANULMÁNYSOROZAT

47. számú kötete.

2005. december

A tanulmány szakmai tartalma a forrás megjelölésével és a hivatkozási szokások betartásával felhasználható és hivatkozható.

Tartalomjegyzék

ÁBRÁK JEGYZÉKE	4
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	4
1. BEVEZETÉS	5
2. AZ IMD	6
2.1. AZ IMD ÁLTAL ALKALMAZOTT DEFINÍCIÓK.....	7
2.2. A WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK (WCY) ELMÉLETI HÁTTERE	8
2.2.1. A domináns társadalmi értékek és a versenyképesség kapcsolata	12
2.2.2. A technológiai haladás hatása a versenyképességre és az általa támasztott kormányzati kihívások.....	14
2.2.3. A Versenyképesség Arany szabályai.....	15
2.3. A WCY ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI	16
2.4. A WCY MÓDSZERTANA.....	18
3. WEFORUM – VILÁGGAZDASÁGI FÓRUM	24
3.1. A WEFORUM ÁLTAL ALKALMAZOTT DEFINÍCIÓ.....	24
3.2. A THE GLOBAL COMPETITIVENESS REPORT (GCR) ELMÉLETI HÁTTERE.....	25
3.3. A GCR ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI.....	29
3.4. A GCR MÓDSZERTANA	30
3.4.1. A Növekedési versenyképességi index (GCI).....	31
3.4.2. Az Üzleti versenyképességi index (BCI).....	35
4. A VERSENYKÉPESSÉGI LISTÁK ÉLLOVASAI ÉS MAGYARORSZÁG HELYEZÉSEI	38
5. A KÉT RANGSOR HASONLÓ ÉS ELTÉRŐ VONÁSAI	45
6. ÖSSZEFOGLALÁS	48
7. FÜGGELÉK	50
8. MELLÉKLET	54
IRODALOMJEGYZÉK	77

Ábrák jegyzéke

1. ÁBRA: A NEMZETGAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉG ÖSSZETEVŐI AZ IMD SZERINT	9
2. ÁBRA: A VERSENYKÉPESSÉGI KÖRNYEZETRE HATÓ ERŐK ÉS AZ ÁLTALUK MEGHATÁROZOTT NÉGY DIMENZIÓ 10	
3. ÁBRA: A DOMINÁNS TÁRSADALMI ÉRTÉKEK ÉS A VERSENYKÉPESSÉG	12
4. ÁBRA: AZ IMD ÁLTAL KÉPZETT FEJLŐDÉSI MODELLEK	13
5. ÁBRA: A VERSENYKÉPESSÉG ARANYSZABÁLYAI	16
6. ÁBRA: A 2005-ÖS WCY ELEMZÉSBE BEVONT ORSZÁGOK ÉS RÉGIÓK	17
7. ÁBRA: AZ IMD RANGSOROK ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK MÓDJA 2005-BEN.....	20
8. ÁBRA: A WEFORUM VERSENYKÉPESSÉG KONCEPCIÓJA	26
9. ÁBRA: A TERMELÉKENYSÉGET ÉS ANNAK NÖVEKEDÉSÉT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK	27
10. ÁBRA: A MIKROGAZDASÁGI ÜZLETI KÖRNYEZET	28
11. ÁBRA: A GCI INDEXBEN A STATISZTIKAI ADATOK ÁTSZÁMÍTÁSA AZ 1-7-ES SKÁLÁRA	32
12. ÁBRA: A GAZDASÁGI FEJLŐDÉS SZINTJEI	51

Táblázatok jegyzéke

1.SZ. TÁBLÁZAT: A TOP10 ORSZÁG 2005-BEN AZ IMD SZERINT	18
2.SZ. TÁBLÁZAT: A VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐCSOPORTOK	21
3.SZ. TÁBLÁZAT: AZ IMD KRITÉRIUMOK MEGOSZLÁSA	22
4.SZ. TÁBLÁZAT: A TOP10 ORSZÁG 2005-BEN A WEFORUM SZERINT	30
5.SZ. TÁBLÁZAT: A GROWTH COMPETITIVENESS INDEX KISZÁMÍTÁSA	33
6.SZ. TÁBLÁZAT: A TECHNOLÓGIAI INDEX SZÁMÍTÁSA	34
7.SZ. TÁBLÁZAT: A LISTÁK ÉLLOVASAI 2002-2005 KÖZÖTT	38
8.SZ. TÁBLÁZAT: MAGYARORSZÁG ÉS A RÉGIÓBELI ORSZÁGOK HELYEZÉSEI 2001-2005 KÖZÖTT	42
9.SZ. TÁBLÁZAT: MAGYARORSZÁGHOZ HASONLÓ TELJESÍTMÉNYT ELÉRT ORSZÁGOK A 2004. ÉS 2005. ÉVI RANGSOROKBAN	43
10.SZ. TÁBLÁZAT: AZ IMD ÉS WEFORUM RANGSORAINAK HASONLÓ ÉS ELTÉRŐ VONÁSAI 2005-BEN.....	47
11.SZ. TÁBLÁZAT: A GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX 9 PILLÉRÉNEK RANGSORAIT VEZETŐ ORSZÁGOK 2005- BEN	52

1. Bevezetés

Évente legalább két alkalommal hallhatunk nemzetközi versenyképességi listákról. A versenyképességi jelentéseket nemzetközi szervezetek állítják össze évről-évre azzal a szándékkal, hogy értékeljék az egyes gazdaságok állapotát, javaslatokat fogalmazzanak meg a kapott eredmények alapján a kormányok számára, és segítséget nyújtsanak a befektetőknek beruházási döntéseik meghozatalában. Ezek a listák a versenyképesség szintjei (nemzetgazdaságok, ágazatok, vállalatok vagy termékek szintje) közül a nemzetgazdasági szinthez köthetők, hiszen országokat vizsgálnak, országokra állítanak fel rangsorokat. A versenyképességi rangsorok publikálásukkor nagy visszhangra lelnek, ám kevésbé ismert, hogy az idézett jelentések milyen elméleti-koncepcionális háttéren alapulnak, milyen adatokat gyűjtenek, és milyen módszerek szerint használják fel azokat a listák összeállításához. Jelen tanulmány a két legjelentősebb nemzetközi versenyképességi rangsor struktúráját és módszertani hátterét foglalja össze, tehát azt vizsgálja, hogy a versenyképességet értékelő nemzetközi szervezetek milyen koncepciók alapján és milyen módszerekkel hozzák létre rangsoraikat, a listákból pedig milyen információkat kaphatunk az országokra nézve.

A versenyképességi jelentések azokat a tényezőket vizsgálják, melyek a publikáló szervezetek tapasztalatai, kutatásai szerint hozzájárulnak egy adott ország, régió versenyképességéhez. Az elemzett tényezők, kritériumok és feldolgozásuk módja a világgazdaság alakulása következtében folyton változnak, ám nem csak a rangsorolt tényezők összetétele és felhasználási módja alakul az idők során, hanem a vizsgált tényezők nemzetgazdasági állapota is befolyásolható, tehát célzott intézkedések következtében értékeik, s így az országok rangsorban elfoglalt helyezései is évről-évre változhatnak.

Meg kell jegyezni, hogy a versenyképességet egzaktul, számokban mérni igen nehéz dolog. A versenyképesség megítélése során alkalmazott indexek, melyekről később szó lesz, számos fontos tényezőt sűrítenek össze. A listák jelentőségét az adja, hogy lehetőséget teremtenek az országok és régiók összehasonlítására. A helyezések között gyakran tized- vagy századpontos döntenek. Ezért szerencsésebb talán azt mondani, hogy a versenyképességet a listák nem mérik, hanem értékelik, így jelen tanulmányban magam is az értékelés szót használom.

A nemzetközi versenyképességi értékelések tehát megvizsgálják, hogy a kormányok olyan gazdasági környezetet hoznak-e létre, mely versenyképes feltételeket nyújt a hazai vállalatok számára, a vállalatok ösztönzése mellett ugyanakkor tekintettel vannak-e a lakosság jólétét növelő feltételek kialakítására és fenntartására. Mivel az IMD¹ által összeállított World Competitiveness

¹ International Institute for Management Development

Yearbook és a WEFORUM² (Világ gazdasági Fórum) által kiadott Growth Competitiveness Report a legátfogóbb és leghosszabb múlttal rendelkező éves jelentés, ezért az IMD és a WEFORUM által kialakított elemzési kerettel foglalkozom részletesen.

Az IMD és a WEFORUM versenyképességi jelentéseinek módszertanát, és az általuk összeállított listák struktúráját a két szervezet által kiadott könyvek illetve internetes anyagok alapján összegzem. Tanulmányomhoz alapul vettem az IMD versenyképességi jelentéseit és a WEFORUM versenyképességi évkönyveit, az azokban közrebocsátott összefoglalókat, tanulmányokat, elemzéseket és listákat. Feltártam és megvizsgáltam továbbá a két szervezet honlapján elérhető internetes anyagokat is, mely elemzéseket, tanulmányokat, listákat, híreket, illetve egyéb információkat szintén beépítettem tanulmányomba.

Jelen tanulmányban bemutatom a két mérvadó versenyképességi jelentés elméleti háttérét és a két nemzetközi szervezet versenyképességről alkotott definícióját és felfogását. Ismertetem továbbá az éves listák fontosabb jellemzőit, majd részletezem a rangsorok készítéséhez használt adatok gyűjtésének és feldolgozásának módszertanát. Ezután röviden összefoglalom, hogy az utóbbi néhány évben mely országok végeztek a listák első helyein, és hogyan alakult Magyarország teljesítménye a rangsorokban elfoglalt pozíciója szerint. Az Összefoglalásban összehasonlítom a két jelentést, a Függelékben pedig a Világ gazdasági Fórum módszertani változtatásainak legfrissebb fejleményeit mutatom be. Szándékaim szerint tanulmányom segítséget nyújt majd a két versenyképességi rangsorban való eligazodásban, és hasznos eszköze lesz a jelentések eredményeinek megértésében és interpretálásában.

2. Az IMD

Az IMD (International Institute for Management Development) független non-profit alapítvány, mely 1990-ben alakult két, addig egymástól függetlenül működő üzleti iskola (az IMI és az IMEDE) utódként. A szervezet több mint 50 éve közepes- és nagyvállalatok, valamint egyének számára tart vezetőképzést, továbbá segíti a vállalatokat és vezetőiket abban, hogy a globális versenyképesség fenntartásának újabb módjait találják meg.

A szervezethez tartozó World Competitiveness Center 1989 óta megszakítás nélkül, minden évben publikálja a World Competitiveness Yearbook-ot (WCY), amely értékeli és rangsorolja az országokat aszerint, hogy miként képesek létrehozni és fenntartani olyan környezetet, amely elősegíti a vállalkozások versenyképességét. Az IMD koncepciója szerint a nemzetgazdaságok

² World Economic Forum

versenyképességét nem csak a GDP és a termelékenység határozza meg, ezért politikai, társadalmi és kulturális dimenziókat is vizsgál elemzésében évről-évre.

2.1. Az IMD által alkalmazott definíciók

Az IMD „Competitiveness of Nations: The Fundamentals” című 2005-ös tanulmányában³ két definíciót használ a versenyképesség megragadására. A *tömörebb megfogalmazás szerint* „a versenyképesség azt elemzi, ahogyan a nemzetgazdaságok és vállalatok kompetenciáik egészét menedzselik annak érdekében, hogy jólétet vagy profitot érjenek el”.⁴ E definíció szerint az egyes nemzetgazdaságok és vállalataik számos kompetenciával rendelkeznek, és ezeket menedzselik azért, hogy jólétet illetve profitot érjenek el. Ez a meghatározás tömörsége miatt azonban korlátokkal rendelkezik: figyelmen kívül hagyja például azt, hogy az országok és vállalatok függenek olyan adottságoktól, mint a földrajzi helyzet, természeti erőforrások, a múlt (pozitív vagy negatív) öröksége. Az IMD megjegyzi, hogy a versenyképesség koncepcióját zéró összegű játszma helyett szerencsésebb úgy felfogni, hogy egy vállalat vagy ország arra törekszik, hogy komparatív előnyre tegyen szert olyan területen, ahol jobban teljesít, mint mások. Mindenben komparatív előnnyel rendelkezni nagyon valószínűtlen, valamiben mutatott gyengeség pedig mások erősségének is betudható. Ez a koncepció egybeesik David Ricardo nemzetközi kereskedelemben fellépő specializálódásának elméletével. A specializáció tehát fontos szerepet tölt be a versenyképességben, emellett pedig lényeges a kompetenciák szélesítése. Az a vállalat, mely sikeres, mindig többet akar elérni, mint amit a múltban. A versenyképesség arról szól, hogy a lehető legjobbat és legtöbbet hozzuk ki saját magunkból, szervezetünkől vagy nemzetgazdaságunkból.⁵

A fenti definíciót az IMD kiegészíti egy *részletesebb, tudományos definícióval*, mely a nemzetek versenyképességének összes lényegesnek tartott aspektusát vizsgálja: „A nemzetgazdaságok versenyképessége a közgazdasági elméletek tárgykörébe tartozik, és azokat a tényezőket és politikákat elemzi, melyek egy országnak azon képességét formálják, amelyekkel vállalatai számára magasabb szintű értékteremtést, állampolgárainak pedig nagyobb jólétet biztosító környezetet hoz létre és tart fenn.”⁶ Az IMD feltételezése szerint gazdasági értéket kizárólag vállalatok hoznak létre, az országok pedig olyan környezetet alapozhatnak meg, mely támogatja vagy éppen gátolja a vállalatok tevékenységeit. Tehát a nemzetgazdaságok közvetlenül nem generálnak gazdasági hozzáadott értéket.⁷

³ IMD (2005): *Competitiveness of Nations: The Fundamentals*. In IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 608-619.

⁴ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 608.

⁵ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 608-609.

⁶ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 609.

⁷ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 609-610.

A definícióban megnevezett tényezők és politikák között az IMD úgy tesz különbséget, hogy a tényezőkre a döntéshozóknak kevés hatásuk van, viszont a politikákat tudatosan lehet alakítani és újragondolni. A tényezők és politikák együtt határozzák meg a nemzetgazdaság stratégiáját és mozgásterét abban, hogy megfelelően kompetitív szerkezetet alakítson ki. A magasabb szintű értékteremtés és a nagyobb jólét kapcsán az IMD szerint a kulcsszó a fokozáson van, tehát a nemzetgazdaságoknak ki kell használniuk versenyképességi potenciáljukat, és végső soron az emberek jólétét szükséges emelniük a jövedelmük, életszínvonaluk és életkörülményeik elegendően keresztül.⁸ Az IMD által összegyűjtött, a versenyképességre adott definíciók listája a 8.1. sz. mellékletben közölt.

A fenti definícióhoz az IMD megjegyzi, hogy a versenyképességgel foglalkozó közgazdasági elmélet viszonylag új, az 1980-as évek óta tanítják csupán, viszont számos olyan gazdasági elméletre épül, mely a klasszikus közgazdaságtannal áll kapcsolatban (pl. Adam Smith, David Ricardo).⁹ A 8.2. számú mellékletben található az IMD szerint a versenyképesség elméletére hatás gyakorolt gondolkodók listája.

Arra a kérdésre, hogy a nemzetgazdaságok miért kereskednek és vállalataik miért versenyeznek egymással, az IMD válasza a világpiacon nyitottsága. Az országok azért egyeztek bele kereskedelmi korlátaik fokozatos lebontásába, mert - ahogyan J. M. Keynes is megmutatta az IMD utalása szerint - az 1930-as évek nagy világválságát a nemzetek akkori protekcionista politikája okozta. A válság újbóli kialakulásának megelőzése érdekében jött létre Bretton Woods (1944), manapság a WTO tagjai között a tarifák 4 % alatt vannak, az OECD megalakulása óta a tőke, javak és szolgáltatások szabad áramlását mozdítja elő, és a regionális integrációk (mint az EU vagy a NAFTA) is ezt a fejlődést erősítik. A technológiai fejlődés és a globalizáció szintén ezt a nyitási folyamatot terjesztették ki a világra, amely már nemcsak nyitott, hanem átlátható és közelebbi is az IMD idézett tanulmánya szerint.¹⁰

2.2. A World Competitiveness Yearbook (WCY) elméleti háttere

Az IMD versenyképességi jelentésében a jólét és a vállalati értékteremtés támogatását négy tényezőcsoporton keresztül vizsgálja. Az alábbi ábra mutatja az IMD koncepcióját, mely szerint a nemzetgazdasági versenyképességet értékeli.

⁸ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 609-610.

⁹ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 609-610.

¹⁰ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 609-610.

1. ábra: A nemzetgazdasági versenyképesség összetevői az IMD szerint

Forrás: Czakó Erzsébet, 2004¹¹

Az IMD felfogásában a nemzetgazdasági versenyképességet alapvetően négy tényezőcsoport határozza meg: a gazdasági tényezők, a kormányzat, a gazdálkodás hatékonysága és az infrastruktúra. Versenyképességi jelentését is eszerint építi fel az IMD, ezt a négy tényezőcsoportot bontja le további 5 tényezőre, melyekhez számos (összesen 300-nál is több) kritériumot rendel. Az egyes tényezőcsoportok strukturálását a 2.4. ponton belül részletezem.

Az IMD azonosított és elnevezett négy alapvető erőt (az IMD eredeti szóhasználata szerint ezek a „the four fundamental forces”), melyek alakítják egy nemzetgazdaság versenyképességi környezetét. Ezek az erők gyakran az adott ország hagyományaiból, történelméből vagy társadalmi értékrendszeréből származnak, és nagyon mély gyökereket jelentenek az országok létében. Ez a négy, versenyképességet meghatározó dimenzió a következő:

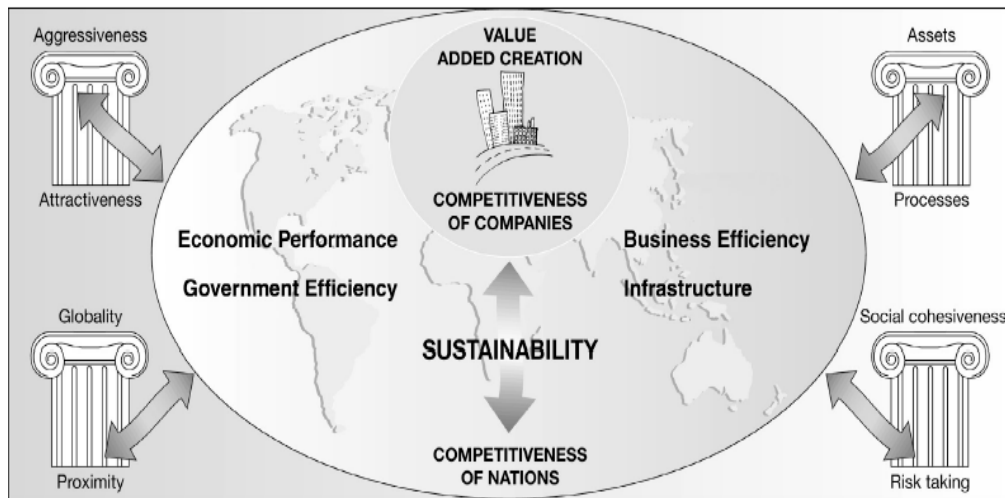
- a) Vonzóerő vs. Agresszivitás
- b) Közelség vs. Globalitás
- c) Erőforrások vs. Eljárások
- d) Kockázatvállalás vs. Társadalmi kohézió¹²

Az alábbi ábrában foglalta össze az IMD az erőket és hatásaikat:

¹¹ Czakó Erzsébet (2004): *A versenyképességi listák és az EU versenyképesség felfogása*. Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet – Demonstrátori találkozó prezentáció, 2004. október 16., Lakitelek, 7.o.

¹² IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 611.

2. ábra: A versenyképégi környezetre ható erők és az általuk meghatározott négy dimenzió

Forrás: IMD, 2005¹³

a) **Vonzóerő vs. Agresszivitás** („Attractiveness vs. Aggressiveness”)

A országoknak alapvetően két típusát szokták megkülönböztetni a nemzetközi tőkeáramlásba való bekapcsolódásuk módja szerint: egyes nemzetgazdaságok inkább tőkét fogadnak, míg mások jellemzően tőkekihelyező országok. Az „Attractiveness” vagy vonzerő utal a nemzetgazdaságok azon képességére, tulajdonságára, amellyel beruházásokat vonzanak magukhoz, az „Aggressiveness” vagy agresszivitás, támadó szellem pedig a külföldre történő beruházások megtételét jelenti.

A nemzetgazdaságok tehát különböznek a világ üzleti közösségéhez való csatlakozásuk és kapcsolataik menedzselésének módjában. Hagyományosan a versenyképességet az országok nemzetközi agresszivitásának tulajdonították, melyet az exporthoz és az FDI-hoz kötöttek. Ám néhány ország manapság versenyképességét a vonzerejére alapozza. Az agresszivitás jövedelmet generál az anyaországban, ám ott nem szükségszerűen teremt munkahelyeket. A vonzóerő munkahelyeket hoz létre a fogadóországban, de nem termel pluszjövedelmet. Így tehát még a gazdag államok sem feledkezhetnek meg a vonzerő fontosságáról, különösen annak munkahelyekre gyakorolt hatása miatt, ezért minden országnak meg kell fontolnia a vonzóerőt és agresszivitást egyaránt, ha versenyezni akar.¹⁴

¹³ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 611.

¹⁴ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 612.

b) **Közelség vs. Globalitás** („Proximity vs. Globality”)

Egy ország gazdasági rendszere általában nem homogén. A legtöbb esetben a nemzetgazdaságoknak két, együttesen jelen lévő gazdasággal kell foglalkozniuk: a helyi, a vállalatokhoz közeli gazdasággal és a világgazdasági kapcsolatokban, folyamatokban való részvétellel, a globalitással. A „Proximity” az IMD idézett tanulmányában a helyi gazdaságra utal, mely a hagyományos, helyi tevékenységeket foglalja magában: kisiparos mesterségeket, társadalmi szolgáltatásokat (pl. orvosok, tanárok), adminisztratív tevékenységeket (pl. kormányzat, igazságszolgáltatás), stb. A közeli gazdaság főként szolgáltatásai révén jelentős hozzáadott értéket képvisel a végső fogyasztó számára, ugyanakkor ellenérvként hozzák fel protekcionista jellegét és azt, hogy drága. A másik fogalom a „Globality”, azaz a globalitás, amely alatt a nemzetközi, globális piacokon működő vállalatok tevékenységeit értik. Ezek a „globális vállalatok” nem minden esetben vannak közel a végfogyasztóhoz, a komparatív előnyökből profitálnak, költséghatékonyan működnek és általában kompetitívek.

E két fent említett gazdasági alrendszer megfelelő aránya függ az országok méretétől és gazdasági fejlettségétől. Nyugat-Európában a GDP kétharmada származik a közeli gazdaságból, a fennmaradó egyharmad pedig a globális vállalatoktól. A kisebb országok jobban függenek a globális vállalatoktól, míg a nagyobbak (mint pl. az USA) még mindig erőteljesen hagyatkoznak hatalmas hazai piacakra, bár a globalizálódás trendje folytatódik.¹⁵

c) **Erőforrások vs. Eljárások** („Assets vs. Processes”)

Az IMD által „Assets”-nek nevezett fogalom a nemzetgazdaságok erőforrásaira utal: azokat az eszközöket és erőforrásokat jelenti, melyek adottságok az országok számára. A „Processes” pedig olyan eljárások, folyamatok, transzformációs képességek megnevezése, melyek fejleszthetők.

A nemzetgazdaságok versenyképességét az is formálja, milyen mértékben támaszkodnak eszközeikre és eljárásaikra. Néhány ország gazdag lehet termelési tényezőkben – föld, népesség, természeti erőforrások – mégsem szükségszerűen versenyképes, ennek példája lehet Brazília, India és Oroszország. Más országok – mint Szingapúr, Japán és Svájc például – szegények erőforrásokban és inkább transzformációs eljárásaikra támaszkodnak. Általában utóbbi országok versenyképesebbek, mint az előbbiek.¹⁶

d) **Kockázatvállalás vs. Társadalmi kohézió** („Individual risk taking vs. Social Cohesiveness”)

¹⁵ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 612.

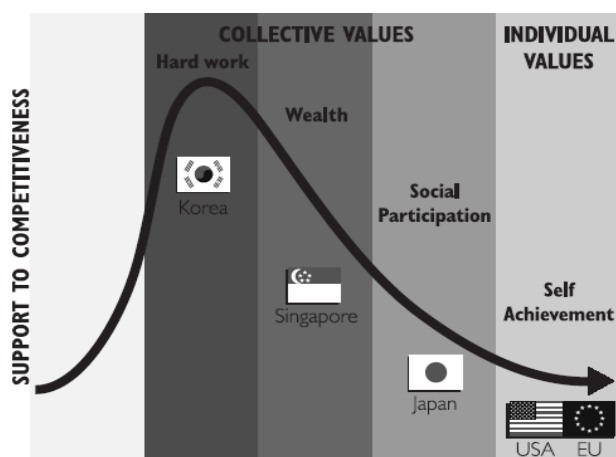
¹⁶ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 612.

A negyedik, versenyképességi környezetet formáló erő az egyéni kockázatvállalást vagy a társadalmi kohéziót előnyben részesítő rendszerek közötti különbségben rejlik. Az „Individual risk taking” elnevezéssel illetett kockázatvállalási képesség, az egyéni boldogulás az IMD említett tanulmányában az angolszász modell tulajdonsága. Az angolszász modellt a kockázat, a dereguláció, a privatizáció és az egyéni felelősségen alapuló minimális jóléti rendszer megközelítés jellemzi. Ezzel szemben a kontinentális európai modellre a társadalmi konszenzusra, a felelősség egy egalitárius megközelítésére és egy kiterjedtebb jóléti rendszerre való törekvés jellemző. Ezt a modellt, ennek jellemzőit tömöríti az IMD által adott „Social Cohesiveness” azaz társadalmi kohézió megnevezés. A két modell évek óta versenyez egymással, és az IMD tanulmányában írtak szerint manapság úgy tűnik, hogy az angolszász modell van túlsúlyban.¹⁷

2.2.1. A domináns társadalmi értékek és a versenyképesség kapcsolata

A számos, versenyképességet meghatározó tényező között - az IMD idézett tanulmánya szerint - meg kell említeni továbbá az ország értékrendszerét is. A nemzetgazdaságok nem csupán termékeikkel és szolgáltatásaikkal versenyeznek, hanem oktatási- és értékrendszerükkel is. Ahogyan pedig az országok fejlődnek, úgy változnak értékeik is. Az IMD négy időszakra bontotta az értékrendszerben végbemenő változást, melyet az alábbi ábra foglal össze:

3. ábra: A domináns társadalmi értékek és a versenyképesség

Forrás: IMD, 2005¹⁸

A fenti ábra mutatja azt a logikai folyamatot, ahogyan a domináns társadalmi értékek eltolódnak a közösségi célok felől az egyéni értékek felé; ennek szakaszai:

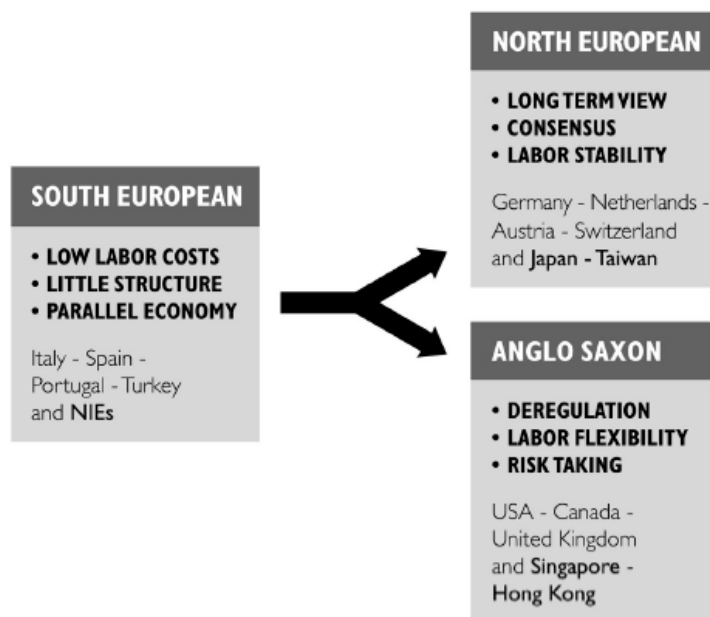
¹⁷ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 612-613.

¹⁸ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 613.

1. **Kemény munka:** az emberek elköteleződtek az ország közös céljai mellett és sok órán át keményen dolgoznak ezért (pl. Korea)
2. **Gazdagság:** bár az emberek még mindig keményen dolgoznak, de már több figyelmet fordítanak saját jövedelmük növelésére (pl. Szingapúr)
3. **Társadalmi részvétel:** az emberek kevésbé érdekeltek már a kemény munkában, és jobban be vannak vonva saját társadalmuk formálásába (pl. az USA és Európa az 1960-as évek végén)
4. **Egyéni teljesítmény:** az embereket jobban érdekli saját életkörülményeik fejlesztése, mint a társadalmi kihívások (pl. az USA és Európa ma)¹⁹.

Az IMD tanulmányában a versenyképesség szempontjából három modellt azonosított, melyeket az alábbi ábrán szemléltet:

4. ábra: Az IMD által képzett fejlődési modellek

Forrás: IMD, 2005²⁰

Az ábrában vázolt modellek jellemzői a következőkben összegezhetők:

Dél-európai modell: szegényes infrastruktúra, vállalati szabályozások, a társadalom védelme, párhuzamos gazdaság jelenléte, alacsony munkaerőköltségek jellemzik, és előnyben részesíti a fejlesztéseket az IMD szerint. Fenntartásokkal kell kezelni az IMD tanulmányában

¹⁹ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 613.

²⁰ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 614.

szereplő elgondolást, hiszen nagyvonalúan kezeli a csoportot, és egyaránt ide tartozónak véli Olaszországot, Spanyolországot, Portugáliát, Törökországot, valamint a kelet-közép-európai országokat. Kérdés, mennyire tarthatók egy modellbe tartozónak az Európai Unió déli tagállamai, a kelet-közép-európai országok és Törökország, hiszen számos dimenzió (gazdasági fejlettség, kulturális különbségek, stb.) mentén eltérnek egymástól.

Észak-európai modell: a stabilitásra helyezett hangsúly, társadalmi konszenzus, szabályozások jellemzik, és előnyben részesíti a hosszú távú szemléletet az IMD idézett tanulmányában. Németországon, Svájcban, Ausztrián és Hollandián kívül a csoport tagja még Japán és Tajvan az IMD elképzelése szerint.

Angolszász modell: dereguláció, privatizáció, a munkaerő rugalmassága, a kockázat elfogadása jellemzi, és erősíti a vállalkozószellemet az IMD szerint. Ebbe a csoportba az USA-n, Kanadán és az Egyesült Királyságon kívül Szingapúrt és Hong Kong-ot sorolták.²¹

Az IMD az ábrához kapcsolódóan rámutat arra, hogy az elmúlt évtizedben elmozdulás történt az észak-európai modell felől az angolszász modell felé, ám még mindig nagy kihívást jelent az egyensúly megtalálása az angolszász modellhez közeli „hiper-kompetitív” globális üzleti környezet és az észak-európai modellhez közeli társadalmilag felelős helyi környezet között.²²

2.2.2. A technológiai haladás hatása a versenyképességre és az általa támasztott kormányzati kihívások

Az országok társadalmi értékrendszere mellett az IMD különleges figyelmet fordít a technológia hatásának vizsgálatára. Az elmúlt két évtizedben az információtechnológiai forradalomnak - számítógépek, telekommunikáció és Internet – óriási hatása volt a nemzetgazdaságok versenyképességére, manapság az infrastruktúra már nem csak az utakat, vasutakat, kikötői létesítményeket és a reptereket foglalja magába. A technológiai infrastruktúra egyre inkább egy nemzet versenyképességének kulcstényezőjévé válik. Az olcsó és hatékony telekommunikációs rendszerek megléte, az Internethez való kapcsolódás lehetősége, és a mobiltelefon hálózat csak néhány olyan technológiai prioritás, mellyel az országok versenyeznek. Emellett a technológia hatással van az oktatásra is, az iskolákat ma már törekednek bekapcsolni a világháló rendszerébe.²³

Számos ok miatt a kormányzat szerepe is megváltozott ezen a téren az utóbbi évtizedekben az IMD szerint. Az előbb említett technológiai haladás néhány alapvető kihívást jelent az államok felé, pl. hogyan lehet megadóztatni vagy nyomon követni az Interneten zajló tranzakciókat. Az egyre nagyobb szerepre törő „megfoghatatlan erőforrások”, nem-pénzügyi értéktényezők (márkanevek, vásárlók, know-how, emberi erőforrás, stb.) számbavétele még mindig nehézkes, viszont a

²¹ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 614.

²² IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 614.

²³ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 614.

versenyképesség a megfogható felől a megfoghatatlan, a javak tonnái felől az információ bájttjai felé tolódik. Szintén fontos megfontolniuk a kormányoknak a privát szféra határát. Egy átlátható világban minek nem szabad átláthatónak lennie? Milyen típusú információt szabad visszatartani vagy terjeszteni? Hogyan kapcsolódik mindez a terrorizmus leküzdésének szükségességéhez? Az ilyen alapvető témák, melyek hatással vannak a vállalatok, kormányzatok és egyének életére szintén a nemzetek közötti küzdelem forrásává vált. Az állam szerepe és felelőssége ebben az újfajta versenyző világban nem lett sem kisebb sem nagyobb, egyszerűen más lett. Az állam továbbra is számos olyan területen keresztül formálja a versenyképességi környezetet, mint az adózás, az oktatás, vagy az egészségügy. A felelősség új területe lett például a biztonság vagy az immigráció, az elsődleges felelőségeket pedig újradefiniálják. Bár sok évig az állam volt felelős az építkezésekért és az infrastruktúráért, ám most a telekom, energia és közlekedési szektorokat gyakran privatizálják. A társadalom szemében az állam marad az ország infrastrukturális egységének garanciája, akkor is, ha a működtetés felelősségét átadta a magánszektor kezébe.²⁴

2.2.3. A Versenyképesség Aranyszabályai

A versenyképesség elérését illetően az IMD úgy véli, nem adható egyetlen, általános iránymutatás. Annak megállapításához, hogy mi elfogadható és mi nem az adott gazdaságban, illetve hogy milyen célzott intézkedéseket szükséges véghezvinni, számba kell venni az ország vagy régió környezeti sajátosságait, az értékrendszerét és kulturális örökségét. Ezekről függetlenül azonban az IMD megfogalmazta „a versenyképesség aranyszabályait”, melyek általános érvényű javaslatokat fogalmaznak meg a nemzetgazdaságok számára versenyképességük fokozása érdekében.

²⁴ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 614-615.

5. ábra: A versenyképesség arany szabályai

<p>I Alakíts ki stabil és kiszámítható törvényi környezetet.</p>
<p>II Haladj a rugalmas, alkalmazkodóképes gazdasági szerkezet felé.</p>
<p>III Eszközölj beruházásokat a hagyományos és technológiai infrastruktúrába.</p>
<p>IV Mozdítsd elő a magán megtakarításokat és hazai befektetéseket.</p>
<p>V Fejleszd az agresszivitást a nemzetközi piacokon, légy vonzó a külföldi közvetlen beruházások számára.</p>
<p>VI Fókuszálj a minőségre, gyorsaságra és átláthatóságra a kormányzatban és államigazgatásban.</p>
<p>VII Tartsd fenn a kapcsolatot a jövedelmi szintek, a termelékenység és az adózás között.</p>
<p>VIII Óvd a társadalmat a jövedelmi egyenlőtlenség csökkentésével és a középosztály erősítésével.</p>
<p>IX Eszközölj sok beruházást az oktatásba, főképp a középiskolai szintbe és a munkaerő élethosszig tartó képzésébe.</p>
<p>X Hozd egyensúlyba a helyi és globális gazdaságot a fenntartható jólét biztosítása érdekében, és közben óvd az állampolgárok értékrendjét.</p>

Forrás: IMD, 2005²⁵

Az IMD továbbá az általa vizsgált (és később részletesen ismertetett) 4 fő tényezőcsoport szerint meghatározta a versenyképesség alapelveit, melyeket minden országnak érdemes szem előtt tartania. Ezt az összesítést tartalmazza a 8.3. sz. melléklet.

2.3. A WCY általános jellemzői

A legfrissebb publikált WCY tanulmány 2005 májusában került kiadásra (minden évben májusban jelenik meg a lista), így ez az adott évben a legkorábban hozzáférhető ilyen témájú elemzés. A tavaszi publikálást azért vezették be, mert az IMD információinak felhasználói az év első felében történő megjelenést részesítik előnyben - még akkor is, ha néhány statisztikai kimutatás ilyenkor még nem elérhető az előző évre vonatkozóan. Legutóbb, 2005-ben 60 országra és gazdasági régióra terjedt ki az elemzés (hasonlóan a 2004-ben értékelt 60 gazdasághoz). Az országokon kívül

²⁵ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 615.

felmért régiók a világgazdaságra gyakorolt hatásuk és az összehasonlítható nemzetközi statisztikai jellemzőik miatt kerülnek be minden évben az IMD tanulmányába. A 2003-as évben terjesztette ki figyelmét az intézmény gazdasági régiókra is, majd a 2004-es regionális elemzésekbe a 2003-ban már megvizsgált 8 régióhoz hozzá vették Skóciát is. A regionális dimenzió mellett az IMD másik újonnan bevezetett fejlesztése a személyre szabott listakészítés annak érdekében, hogy a felhasználók különböző igényeinek megfeleljenek. Így már elérhetők népességszám, egy főre jutó GDP és földrajzi régió szerinti listák is:

- Tényező szerinti rangsorok
- Korábbi listák (5 éves összesítésben)
- Ázsia – Óceánia
- Európa – Közép-Kelet – Afrika
- Észak- és Dél-Amerika
- 20 millió fő feletti népességű országok
- 20 millió fő alatti népességű országok
- 10.000 USD egy főre jutó GDP feletti országok
- 10.000 USD egy főre jutó GDP alatti országok²⁶

Az alábbi ábrán láthatók azok az országok és régiók, melyek 2005-ben szerepeltek a World Competitiveness Yearbook-ban:

6. ábra: A 2005-ös WCY elemzésbe bevont országok és régiók

Forrás: IMD, 2005²⁷

²⁶ www01.imd.ch/wcc/ranking/ 2005. október 10-én

²⁷ www01.imd.ch/wcc/countrylist/ 2005. október 10-én

Az évente publikált összesítő lista megmutatja egy adott ország versenyképességének a többiekéhez viszonyított relatív pozícióját, de egy adott évre vonatkozóan, nem egy hosszabb időszakra. Tehát egy gazdaság helyezése az egyik évről egy másikra történő romlása nem szükségszerűen jelenti azt, hogy rosszabbul teljesített volna, hanem akár más gazdaságok fejlődhetnek gyorsabban ugyanazon időszak alatt. A listán való lecsúszást az is eredményezheti, ha az elemzésbe felvesznek újabb országokat vagy régiókat, és így esetleg hátrébb sorolódnak azok az országok, melyek a korábbi listán magasabb pozíciót kaptak, mint a bővített, új listában, ha az új teljesítménye jobb lett. Ettől függetlenül az IMD publikál 5 évre visszatekintő listákat is, melyben az egyes országok helyezései 5 évre visszamenően végigkövethetők. Amennyiben lényeges változás történik a rangsorolás módszertanában, az elmúlt 5 évre újraszámolják a helyezéseket az új eljárás alapján, mellyel biztosítható a régebbi eredményekkel való koherencia. A 2005-ös évben az alábbi országok végeztek a lista első helyein:

1.sz. táblázat: A TOP10 ország 2005-ben az IMD szerint

Pontszám 2005	Ország/Régió	Helyezés 2005	Helyezés 2004
100.0	USA	1	1
93.1	Hong Kong	2	6
89.7	Szingapúr	3	2
85.3	Izland	4	5
82.6	Kanada	5	3
82.6	Finnország	6	8
82.5	Dánia	7	7
82.5	Svájc	8	14
82.0	Ausztrália	9	4
80.3	Luxemburg	10	9

Forrás: IMD, 2005²⁸

2.4. A WCY módszertana

A versenyképességgel foglalkozó nemzetközi intézmények - és így az IMD is - folyamatosan fejlesztik, bővítik eljárásukat, és módosítanak mutatóikon a világgazdaság tendenciáinak megfelelően. A szakirodalom 8 olyan általános tényezőcsoportot sorol fel, melyeket ezek a szervezetek általában a versenyképesség kapcsán számba szoktak venni:

- az ország világgazdaságba való beépülése, a gazdaság internacionalizálódása,
- az állam gazdasági szerepvállalása,

²⁸ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 5.

- a pénzügyi szektor fejlettsége,
- a munkaerőpiac jellemzői, a humán tőke minősége,
- az infrastrukturális szektor fejlettsége és értékelése,
- a K+F kiadások, illetve a technika és technológia,
- a vállalatvezetés minősége,
- a szervezeti rendszer, a jogi és politikai intézmények.²⁹

A szervezetek különböző tényezőkre bontották az egyes tényezőcsoportokat, eltérő jelentőséget tulajdonítva a tényezőknek, és további részindexeket is kalkuláltak. A tényezőcsoportokat ún. kemény, félpuha és puha tényezők³⁰ közé sorolták, eltérő súlyt adva az objektív és szubjektív adatoknak (a súlyok rendre 75-25%, 25-75% és 0-100%). Az IMD a fenti általánosító felsorolástól annyiban tért el korábban, hogy az utolsó tényezőt (szervezeti rendszer, jogi és politikai intézmények) a többi tényezőkön belül szerepeltette, viszont önálló jelentőséget tulajdonított a hazai gazdasági teljesítménynek, külön tényezőcsoportként és kemény tényezőként kezelve azt. További eltérés, hogy a humán potenciál és kormányzati szerepvállalás félpuha tényezőként szerepelt az IMD esetében.³¹

Mára az IMD módszertana változásokon ment keresztül a Findrik Mária és Szilárd Imre által 2000-ben tárgyalta khoz képest: sajátos értékelési és rangsorolási eljárást fejlesztett ki a szervezet 4 átfogó tényezőcsoporttal, 20 tényezővel és több, mint 300 kritériummal, mely értékelési módszer mai formáját az alábbiakban részletezem.

A kvantitatív és kvalitatív jellemzők egyidejű számbavétele érdekében az IMD elemzését több forráson keresztül beszerzett információkra alapozza, hiszen az értékelés során alapul veszik a gazdasági adatokat, elemzéseket, valamint az adott gazdaságokban megkérdezett közép- és felsővezetők által kitöltött kérdőíveket is. A statisztikai adatok, tények, melyek nemzetközi (pl. OECD, IMF, WTO, UNESCO, ENSZ, Világbank), nemzeti és regionális szervezetektől, magán- és partnerintézményektől származnak, a statisztikai adatok csoportját alkotják, melyekből a rangsor felállításánál összesen 128 darab kritériumot használnak fel. Ezek az adatok a versenyképesség mérhető tényezőit sűrítik, a rangsorolásnál számba vett 128 statisztikai adat 2/3-os súllyal szerepel a sorrend megállapításánál. A kérdőíves adatokat, melyeket évente állítanak össze vezetők véleménye alapján, 113 kritérium alkotta a 2005-ös WCY szerint. Ezek a kérdőíves adatok, melyek a

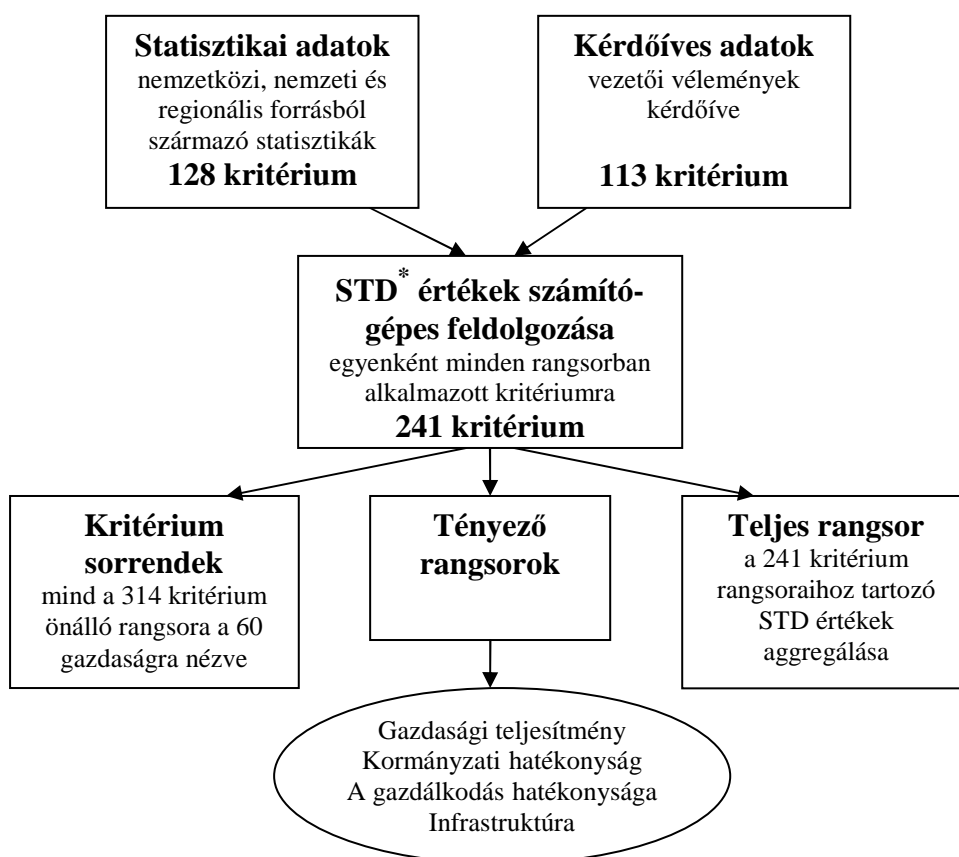
²⁹ Findrik Mária – Szilárd Imre (2000): *Nemzetközi versenyképesség – képességek versenye*. Kossuth Kiadó, Budapest, pp. 34.

³⁰ Kemény tényezőknek szokás nevezni azokat, melyek kevés szubjektív elemből állnak, inkább objektív adatokra támaszkodnak. A félpuha tényezők esetében a szubjektív elemeknek van túlsúlya, a puha tényezők pedig egyedül a szubjektív forrásokra hagyatkoznak.

³¹ Findrik Mária – Szilárd Imre (2000): *Nemzetközi versenyképesség – képességek versenye*. Kossuth Kiadó, Budapest, pp. 40-41.

versenyképesség személyes érzékelését adják vissza, a végső rangsornál 1/3-os súllyal esnek latba. Olyan vezetőket keresnek meg a kitöltendő kérdőívekkel, akik a gazdaság keresztmetszetét reprezentálják (primer, szekunder és terciér szektorban egyaránt). A kérdőív a fentebb említett 113 kérdésből áll, és olyan nehezen megragadható témákat próbál mérni, mint a gazdálkodási gyakorlat, korrupció, környezeti kérdések, életminőség, stb. A vezetői vélemények kvalitatív jellemzőket is képesek megragadni, valamint kiküszöbölik a statisztikai adatok azon problémáját, hogy míg azok a múlt pillanatfelvételei, a személyes válaszok a jelent adják vissza. A rangsorolásnál fel nem használt további 73 kritérium az elemzés értékes háttérét szolgáltatja, így tevődik össze a 2005-ben vizsgált 314 kritérium.³² Az IMD-nél alkalmazott adatfeldolgozási rendszert foglalja össze a következő ábra:

7. ábra: Az IMD rangsorok összeállításának módja 2005-ben

Forrás: IMD, 2005³³

* az STD (=standardized value) egy egységesített érték, melyeket a kritériumokra számolnak

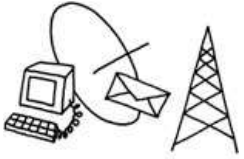
³² IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 620-622.

³³ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 622.

Az összeállított kritériumokra STD (=standardized value) értéket számolnak, majd ezt felhasználva az adatokból sorrendet állítanak fel egyenként az összes kritériumra (2005-ben a 314, 2004-ben a 323 kritériumra), az egyes tényezőkre is, továbbá meghatározzák a végső rangsort (2005-ben a 241 kritériumból).

Az IMD a vizsgált jellemzőket, melyeket az elemzett országokban értékel, négy nagyobb tényezőcsoportba, majd azokon belül öt tényező alá sorolja. Ezek a tényezőcsoportok és tényezők az alábbi táblázatban láthatók:

2.sz. táblázat: A versenyképességet befolyásoló tényezőcsoportok

 <p>Gazdasági teljesítmény</p>	 <p>Kormányzati hatékonyság</p>	 <p>A gazdálkodás hatékonysága</p>	 <p>Infrastruktúra</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Belföldi gazdaság ○ Külkereskedelem ○ Nemzetközi beruházások ○ Foglalkoztatottság ○ Árak 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Közpénzek ○ Fiskális politika ○ Intézményrendszer ○ A gazdaság szabályozása ○ Társadalmi szerkezet 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Termelékenység ○ Munkaerőpiac ○ Finanszírozás ○ Menedzsment gyakorlat ○ Attitűdök és értékek 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Alapinfrastruktúra ○ Technológiai infrastruktúra ○ Tudományos infrastruktúra ○ Egészség és környezet ○ Oktatás

Forrás: IMD, 2005³⁴

Az IMD a 4 tényezőcsoport alá tartozó 20 tényezőt kritériumokra bontja, de az egyes tényezők nem azonos kritériumszámmal reprezentáltak: vannak olyanok, melyek több, mások kevesebb kritérium által jellemeztek (pl. Belföldi gazdaság: 28 kritérium, Foglalkoztatottság: 8 kritérium). Azonban mindegyik tényező - az alá tartozó kritériumok számától függetlenül - 5%-os súllyal szerepel az eredmények végső elemzésében. Az IMD a több mint 300 kritériummal biztosítja azt, hogy a vizsgált gazdaságok versenyképességéről tiszta képet kapjunk, továbbá a rendszer biztonsági hálóként működik arra az esetre, ha bármelyik kritériumot félreértelmeznék. Ilyen mennyiségű kritériummal korlátozott hatással bír, ha csupán egyet emelünk ki közülük.³⁵

A szervezet a 2003-ban megvizsgált 321 kritériummal ellentétben 2004-ben már 323 kritériumot elemzett az egyes országokra, 2005-re viszont számuk 314-re csökkent. Továbbá az egyes

³⁴ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 621.

³⁵ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 620-622.

tényezőcsoportok alá tartozó kritériumok száma is átrendeződött, ahogyan azt a következő táblázat is mutatja:

3.sz. táblázat: Az IMD kritériumok megoszlása

Tényezőcsoportok	Kritériumok			
	2003 (db)	2004 (db)	2005 (db)	Változás 2004- ről 2005-re
Gazdasági teljesítmény	75	83	77	- 6 kritérium
Kormányzati hatékonyság	81	77	73	- 8 kritérium + 4 kritérium
A gazdálkodás hatékonysága	69	69	69	- 6 kritérium + 6 kritérium
Infrastruktúra	96	94	95	- 3 kritérium + 5 kritérium

Forrás: IMD, 2003-2005³⁶

A fenti táblázatban a változás oszlop azt mutatja meg, hogy 2004-ről 2005-re hogyan változtak az egyes tényezőcsoportokba tartozó kritériumok. A plusz előjel a hozzáadott új kritériumok, a negatív előjel a kivett kritériumok számát adja meg. A Gazdasági teljesítmény tényezőcsoport kritériumainak száma kizárólag csökkent, méghozzá 6 kritériummal, ami figyelemre méltó (2004-re növelték számukat 8 darabbal, ám most mégis jelentősen szűkítettek). A Kormányzati hatékonyság tényezőcsoport jelentős változáson ment keresztül és összességében megfogyatkozott: 8 kritériumot 4 új kritériumra cseréltek ki. A gazdálkodás hatékonysága alá tartozó kritériumok száma relatíve nem változott, 6 kritériummal bővült és ugyanennyivel is lett kevesebb. Itt a termelékenység altényező változása a legszembetűnőbb, számos kritériumot elvettek belőle, viszont a nagy- illetve kis- és középvállalatok bekerültek az értékelt listába. Végül ha a táblázatban a változás oszlop utolsó cellájára fordítjuk figyelmünket látható, hogy az Infrastruktúra tényezőcsoport az IMD által egy kritériummal bővült, de a kritériumlistát átvizsgálva 5 új kritériumot lehet felfedezni, míg hármat megszüntettek. A hiba okát nem ismerem, a kritériumok listája a 8.4. sz. mellékletben szerepel. Ettől eltekintve viszont érdemes megjegyezni, hogy a technológiai infrastruktúra kritériumainak száma tovább emelkedik, a tudományos infrastruktúrába bevették a szellemi termékeket is, valamint hogy az

³⁶ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 620.

IMD (2004): *World Competitiveness Yearbook 2004*. IMD International, Switzerland, pp. 742.

IMD (2003): *Methodology and Principles of Analysis*. In: *World Competitiveness Yearbook 2003*. IMD International, Switzerland, pp. 2.

oktatás kritériumai között mostantól a nyelvtudást is szerepeltetik. A kritériumlistában 2004-ről 2005-re történt változások részletezése a 8.5. mellékletben található.

Alapos kutatómunka eredménye a több, mint 300 kiválasztott kritérium, mely a gazdasági irodalom, nemzetközi, nemzeti és regionális források feltárására, valamint az üzleti társadalom, kormányzati szervek és kutatók visszacsatolásaira épül. A megjelenő új elméletek, kutatások és adatok, valamint a világgazdaság fejlődésének hatására a kritériumokat folyamatosan átdolgozzák és naprakésszé teszik. Az adatok megbízhatóságát, helyénvalóságát és időszerűségét a partner intézményekkel világszerte létesített hosszú távú együttműködések biztosítják, mely kooperáció 2005-re egy 57 tagból álló hálózatot alkot. Az 57 partnerintézmény évről-évre saját gazdaságukról első kézből származó információkat szolgáltat az IMD-nek, továbbá gondoskodnak arról, hogy azok a helyi szakértők, akiknek kiküldik a kérdőíveket valóban reprezentálják az üzleti környezetet. Az IMD saját bevallása szerint azért is vizsgált évről-évre kevesebb, legutóbb „mindössze” 60 gazdaságot az évkönyvében, mert míg a WEFORUM fő adatforrása a kérdőív, az IMD jobban támaszkodik gazdasági adatokra, statisztikákra, és jó néhány ország esetében ezek olykor hiányosan állnak rendelkezésre.³⁷

A World Competitiveness Yearbook értékes viszonyítási pont a döntéshozók számára. Az abban szereplő eredményeket évről-évre felhasználják az üzleti élet szereplői befektetési döntéseik meghozatala előtt. Az adatokban gazdag elemzéseket hasznosítják a tudományos intézmények is, hogy még jobban megértsék és elemezzék azt, ahogyan a nemzetek (és nem kizárólag a vállalatok az IMD felfogásában) egymással versenyeznek a világ piacain. Ezekon kívül továbbá nagyon fontos a WCY azon érdeme, hogy a kormányzatoknak indikátorokat szolgáltat, melyekkel hasonlíthatják magukat a többi elemzésbe bevont gazdasághoz, valamint képesek értékelni teljesítményüket az idő előrehaladtával. (Öt éves trendek nyerhetők az évkönyv Competitiveness Trends táblázataiból.) Nagyon fontos címzettjei így tehát az éves jelentésnek a kormányok, akik felhasználják az eredményeket politikáik benchmarkingjához, és a nagy számú felmért adat segítséget nyújt számukra a minél jobb fejlesztési lehetőségek megtalálásához, a megfelelő politikák kidolgozásához és végrehajtásához.

A WCY jelentés 2005-ös rangsora a 8.6. sz. mellékletben található.

³⁷ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 620-622.

3. WEFORUM – Világgazdasági Fórum

A WEFORUM (World Economic Forum) davos-i (Svájc) székhelyű nemzetközi szervezet, mely saját megfogalmazása szerint elkötelezte magát a világ állapotának javítása mellett. A szervezet szlogenjét tehát e szerint is választotta: „Committed To Improving The State Of The World”. Az intézményt 1970-ben hívták életre, amikor Európa államainak elnökei egy informális találkozóra gyűltek össze Svájc hegyei között. A szervezet ma a nemzetközi találkozók egyik legfontosabb fóruma, évente rendezi meg híres davos-i konferenciáját. A WEFORUM nyilatkozataiból az a vélemény olvasható ki, hogy a gazdasági fejlődés nem tartható fenn társadalmi fejlődés nélkül, és a társadalmi fejlődés sem valósítható meg gazdasági haladás nélkül. A szervezet mottója: „vállalkozószellem a globális közérdekben”.

A WEFORUM részeként működik a „Global Competitiveness Programme” (GCP), melynek tevékenysége két területre terjed ki: jelentésekre és workshopokra. A GCP célja az, hogy versenyképességi kutatási eredményeinek publikálásával és a nemzetgazdasági illetve regionális versenyképességről rendezett workshopjaival segítse az országokat nemzetgazdaságuk fejlesztésében. Munkája során a GCP azonosítja a növekedés akadályait és segédkezik olyan stratégiák kifejlesztésében, melyekkel a nemzetgazdaságok fenntartható fejlődést érhetnek el.

A GCP tevékenységének legrégebb óta meglévő eleme a The Global Competitiveness Report, mely a szervezet évente publikált versenyképességi jelentése. Ezen kívül számos más témát feldolgozó és különböző gazdasági régiókat érintő jelentést is készít a GCP, de a WEFORUM zászlóshajójának a The Global Competitiveness Report számít.

3.1. A WEFORUM által alkalmazott definíció

Az IMD-vel ellentétben a WEFORUM nem adott ki olyan összefoglaló tanulmányt, melyben az általa alkalmazott definíciókat és elméleti hátteret fejtené ki, ezért ilyen saját rendszerező kiadvány hiányában a The Global Competitiveness Report-okban található információkat, főként az „Executive Summary”-ket veszem alapul.

A WEFORUM az 1996-ban kiadott The Global Competitiveness Report jelentésében úgy határozta meg a versenyképességet, hogy az „a nemzetgazdaság azon képessége, hogy fenntarthatóan magas növekedési rátát érjen el az egy főre jutó GDP értékében”.³⁸ Az IMD által 2005-ben készített

³⁸ WEFORUM (1996) In IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 618.

(*The Fundamentals* című, már idézett tanulmányának) versenyképességre adott definíciókat összegző listájában is ez a meghatározás szerepel a WEFORUM-tól.

Legfrissebb, 2005-2006-os jelentésében a versenyképességgel kapcsolatban a WEFORUM leszögezi, hogy az túlmutat az árfolyamok versenyképességének fogalmán és a termelékenységgel áll szoros kapcsolatban. Ezért „a versenyképesség tényezők, politikák és intézmények összessége, mely egy nemzetgazdaságban meghatározza a termelékenység szintjét, és ezáltal megszabja az adott gazdaság által elérhető jóléti szintet”.³⁹ Mindemellett „a termelékenység az, mely meghatározza a megtérülési rátákat és a gazdaság egészének növekedési rátáit is” – véli a WEFORUM. Augusto Lopez-Claros, a WEFORUM vezető közgazdásza szerint a versenyképesség területén végzett munka nagy része a WEFORUM-nál arra irányul, hogy felfedje azokat a tényezőket, politikákat és intézményeket, melyek a sokféle, igen eltérő növekedési tapasztalatot okozzák a vizsgált országokban.

3.2. A The Global Competitiveness Report (GCR) elméleti háttere

A WEFORUM kutatásai során arra keresi főként a választ, hogy mi okozza a gazdasági növekedésben és az egy főre jutó jövedelem értékében a nemzetgazdaságok között tapasztalható különbségeket. Az eltéréseknek a WEFORUM olvasatában legalább három előidézője van.

Először is, számos a versenyképesség szempontjából fontos és igen sokrétű tényező van. Ezek körül természetesen döntő jelentőségű a makrogazdasági környezet, hiszen a nem megfelelő makrogazdálkodás nem vezethet fenntartható növekedéshez. A makrokörnyezet menedzselése számos módon elképzelhető és a valóságban is jelentős eltérések vannak az egyes országok megoldásai között. A makrokörnyezet állapota befolyással van arra, hogy az adott gazdaság előre látható és fenntartható módon növekszik-e, vagy nem képes kihasználni képességeit, vagy esetleg stagnál és tulajdonképpen visszaesés jelentkezik az egy főre jutó jövedelem értékében.

Másodszor, ezen tényezőknek a fontossága az egyes nemzetgazdaságok számára aszerint változik, hogy a gazdasági fejlődés mely stádiumában járnak. A közpénzügyek menedzselése Finnországban például kevésbé kerül előtérbe versenyképességet elősegítő tényezőként, mint mondjuk Indiában vagy Törökországban, ahol a pénzügyi fegyelmezetlenségnek sajátos tradíciója van.

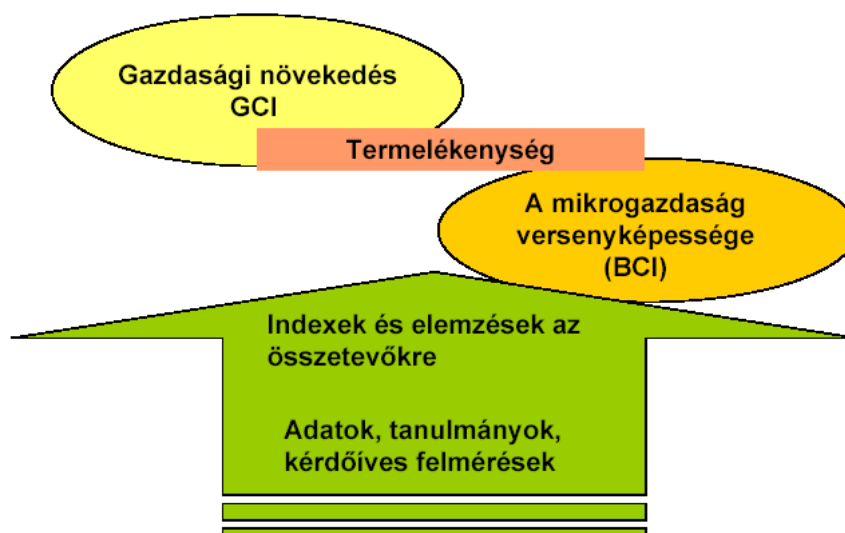
Harmadszor, ezen tényezők fontossága az időben is változik aszerint, hogy a globalizáció erői hogyan hatnak rájuk. Az inflációtól például manapság nem kell annyira tartani, mint az 1970-es és 1980-as években, amikor az Egyesült Államoknak is kétszámjegyű inflációval kellett megbirkóznia. Azok az országok azonban, melyek nem menedzselik megfelelően közpénzeiket, a

³⁹ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiii.

növekvő tőkemobilitás és szeszélyes pénzpiacok következtében ki vannak téve az inflációnak (mint ahogyan Argentína 2001-es esete mutatta). Az elmúlt években nagyobb figyelmet kapott az oktatás, a megfelelő tudás megszerzése és munkaerő képzésének szintje, hiszen a szállítási és kommunikációs költségek gyors csökkenése lehetővé tette a vállalatok számára, hogy olyan területekre helyezték át termelésüket, ahol a tudás, az alacsony munkaerőköltségek és a politikai, társadalmi stabilitás szükséges kombinációja jelen van.⁴⁰

A nemzetgazdaságok versenyképességének megítélésében 1998 óta a WEFORUM megközelítését kettősség jellemzi: két indexe a növekedés üteme és szintje felől közelíti a versenyképességet; a Global Competitiveness Index (GCI) ragadja meg a gazdasági növekedési képességet, míg a Business Competitiveness Index (BCI) a mikrogazdasági versenyképességet értékeli. A két index között a termelékenység képezi a kapcsolatot, ahogyan az alábbi ábrán is látható.

8. ábra: A WEFORUM versenyképesség koncepciója

Forrás: Czakó Erzsébet, 2004⁴¹

A Jeffrey Sachs és John McArthur által jegyzett Global Competitiveness Index (GCI) 2001-ben nyerte el máig is használt formáját. Ez az index szolgál a makroszintű jellemzők feltérképezésére, ezzel az indexszel kívánja megragadni a WEFORUM az egyes országok gazdasági növekedés fenntartására való képességét. A GCI index több, egymást kiegészítő koncepcióra illetve állításokra épül. Az egyik ilyen koncepció, hogy a megvizsgálandó tényezők, amelyek a növekedésre való képességet magyarázzák, három pilléren nyugszanak: a makroökonómiai környezet minőségén, az

⁴⁰ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiii-xiv.

⁴¹ Czakó Erzsébet (2004): *A versenyképességi listák és az EU versenyképesség felfogása*. Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet – Demonstrátori találkozó prezentáció, 2004. október 16., Lakitelek, 17.o.

ország közintézményeinek állapotán és a technológiai felkészültség szintjén. Sachs és McArthur másik fontos koncepciója szerint a technológia nagy szerepet játszik, ám az országok fejlettségi szintje szerint változik jelentősége a nemzetgazdaságokban. Ezért meg kell különböztetni egymástól a technológiai élenjáró és a követő országokat, ahogyan az a módszertanban is megjelenik („*core economies*” azaz fejlesztők és „*non-core economies*” azaz követők). A módszertanra is hatást gyakorló harmadik fontos állítás, hogy a vizsgált tényezők fontossága változik az országok előzőekben említett két csoportjában.⁴²

A mikrotényezők leírására 1998 óta szolgál a Business Competitiveness Index (BCI), mely a vállalkozások sikerességét és a termelékenység fenntartására való képességet vizsgálja. Így tehát a BCI index kiegészítő szemléletet nyújt a GCI index előre tekintő makroszintű megközelítése mellett, ahogyan a WEFORUM alábbi ábrája is mutatja.

9. ábra: A termelékenységet és annak növekedését meghatározó tényezők

Forrás: WEFORUM, 2003⁴³

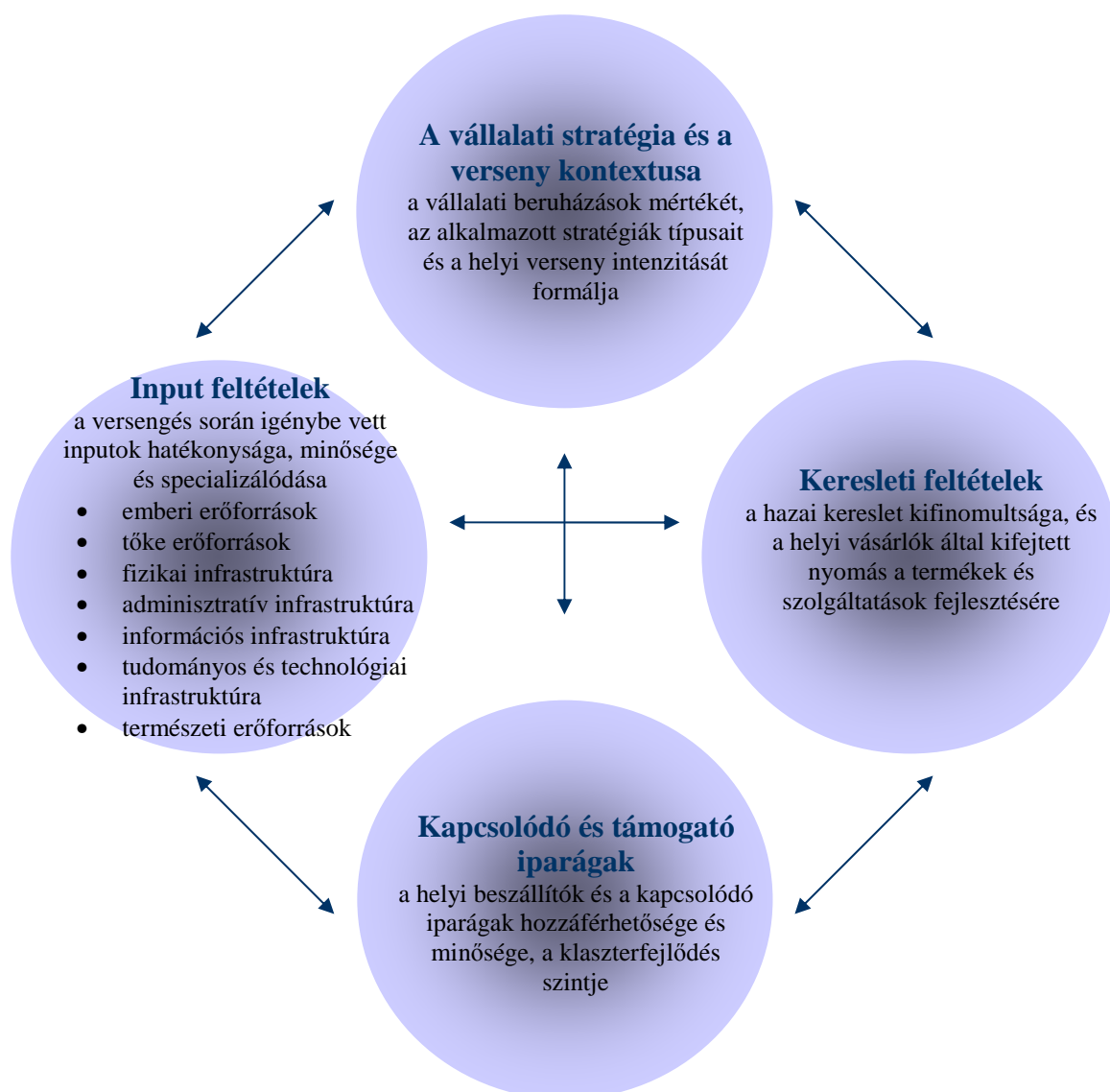
A fenti ábra azt mutatja, hogy makrotényezők szükséges, de nem elégséges feltételei a versenyképességre hatással levő termelékenység alakulásának. A BCI index azon az állításon alapszik, hogy a mikrogazdasági feltételek alapvető jelentőségűek a nemzetgazdasági versenyképesség szempontjából, hiszen az adott gazdaságban működő vállalatok hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez és teremtik meg a társadalmi jólét anyagi alapját. A BCI index két olyan területet vizsgál, amelyek a mikrogazdasági üzleti környezetre nézve meghatározóak: a vállalati működés és stratégiák kifinomultságát, valamint azt a működési mikrokörnyezetet,

⁴² WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiv.

⁴³ WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York, Chapter 1.2, pp. 3.

amelyben a hazai üzleti szféra vállalatai tevékenykednek. A BCI összekapcsolja a mikrokörnyezetet a gazdasági fejlődés szintjeivel, amit úgy juttat kifejezésre, hogy különbséget tesz az országok között az egy főre jutó GDP értéke alapján. Ez alapján alacsony, közepes és magas jövedelmű országok csoportjait alkotják, figyelve a csoportot alkotó országok közötti együttmozgásokra. A vállalati működés és stratégiák kifinomultsága kapcsán a vállalatok egyes jellemzőit (termelés, marketing, K+F, stb.) figyelik meg, míg a hazai üzleti szféra működési környezetének értékelésekor a Michael E. Porter által megalkotott, az alábbi ábrán látható gyémánt-modellt alkalmazzák.⁴⁴

10. ábra: A mikrogazdasági üzleti környezet

Forrás: WEFORUM, 2003⁴⁵

⁴⁴ WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York, Chapter 1.2, pp. 3-4.

⁴⁵ WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York, Chapter 1.2, pp. 5.

A mikrogazdasági üzleti környezet vizsgálatakor a Porter gyémánt-modelljében felsorolt tényezőket veszik sorra, így a vállalati stratégia és a verseny kontextusát, az input feltételeket, a kapcsolódó és támogató iparágakat valamint a keresleti feltételeket, melyeket további jellemzőkre bontanak, értékelnek és rangsorolnak.

A GCI és a BCI megalkotásával és alkalmazásával a WEFORUM a növekedés kulcstényezőit egy sajátos logikai keretben tárta fel az utóbbi években. A kifejlesztett értékelési eljárás átlátható és egyszerű formában volt képes rangsorolni számos országot, s próbált betekintést adni a növekedési folyamat szempontjából fontos kulcstényezőkre. A WEFORUM versenyképességgel foglalkozó csapata számára azonban egyre inkább világosság vált, hogy olyan minden részletre kiterjedő eszközre van szükségük, mely jobban rávilágít a világgazdaság változásaira és a növekedést magyarázó kulcstényezők relatív fontosságára a számos, rendkívül eltérő intézményi és strukturális jellemzőkkel rendelkező országok körében. Ennek érdekében egy új, átfogóbb indexet hozott létre a WEFORUM Global Competitiveness Index néven 2005-2006-ban, mely több pilléren nyugszik, és a szándékok szerint így több tényezőt képes számba venni, mint a Growth Competitiveness Index. A WEFORUM tervei szerint mindkét eljárás megtalálható lesz a jelentésekben néhány évig, az átmeneti időszakban. Az új index új elméleti alapjait, pilléreit és felépítését a Függelékben tárgyalom, míg a még ma is használt, kiforrott, több éves tapasztalatra visszanyúló eljárást a továbbiakban részletezem.

3.3. A GCR általános jellemzői

A WEFORUM 1979 óta évente, megszakítás nélkül közli a The Global Competitiveness Report-ot, az elmúlt években számos Harvard Egyetemhez (USA) tartozó kutatóval és különösen Michael E. Porterrel (Stratégiai és Versenyképességi Intézet a Harvard Business School-ban), valamint a világ minden táján működő akadémiai és kutató intézettel együttműködve (109 partner intézmény 2004-ben). A WEFORUM partnereként a magyarországi ún. Vezetői felmérést a KOPINT-DATORG Közgazdasági Kutatási Igazgatósága koordinálja. A 2005-ben kiadott jelentésbe 117 gazdaságot vont be a szervezet, míg 1979-ben, az első jelentés kiadásakor még csupán 16 európai országra terjedt ki az elemzés. A jelentésbe bevont országok számából is látható, hogy a WEFORUM törekszik a minél több országot tartalmazó éves gazdasági jelentés címének elnyerésére. A WEFORUM saját éves jelentését a legmegbízhatóbb, legmértvadásértékelésnek tartja a témában és büszke arra, hogy folyamatosan növeli az elemzésbe bevont országok számát, illetve hogy egyre többen válaszolják meg Vezetői felméréseinek kérdőíveit (2004-ben 8.729-en válaszoltak, 2005-ben ezzel szemben majdnem 11.000 választ sikerült gyűjteni, mely országonként közel 94 kérdőívet jelent). A felmérés igen részletes kérdőíve arra irányul, hogy számba vegye azokat a tényezőket, melyek hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez és a jólét fenntartását biztosító környezet kialakításához. A szervezet összegző jelentéseit az év utolsó harmadában, ősszel/télen publikálja, és a

jelentésben szereplő egyes országokra is összeállít értékeléseket. A jelentés részletes ország-profilokat tartalmaz a tanulmányban szereplő gazdaságokra, átfogó összefoglalást nyújt az egyes gazdaságok helyezésétől a rangsorokban, bemutatja a legfontosabb versenyképességi előnyeiket és hátrányaikat.

A 2005-ben a WEFORUM által vizsgált 117 ország közül az alábbiak végeztek a lista legelőkelőbb helyein:

4.sz. táblázat: A TOP10 ország 2005-ben a WEFORUM szerint

Pontszám 2005	Ország	Helyezés 2005	Helyezés 2004
5.94	Finnország	1.	1.
5.81	USA	2.	2.
5.65	Svédország	3.	3.
5.65	Dánia	4.	5.
5.58	Tajvan	5.	4.
5.48	Szingapúr	6.	7.
5.48	Izland	7.	10.
5.46	Svájc	8.	8.
5.40	Norvégia	9.	6.
5.21	Ausztrália	10.	14.

Forrás: WEFORUM, 2005⁴⁶

3.4. A GCR módszertana

Mint ahogyan azt a 2. részen belül tárgyaltam, a nemzetközi intézmények a versenyképességet általában 8 jellemző tényezőcsoporton, kemény, félpuha és puha tényezőkön keresztül vizsgálták meg, és ezt a felosztást alkalmazta a WEFORUM is.⁴⁷ Mára azonban a WEFORUM módszertana is átalakult, és jelen pillanatban is változásban van. Ahogyan a 3.2 ponton belül már jeleztem, a Michael E. Porterrel való együttműködésnek köszönhetően 1998-tól a később részletezett Növekedési versenyképességi index (GCI) mellett megjelent egy mikromutató (a CCI) a mai Üzleti versenyképességi index (BCI) tartalmával. A 2000-es évtől pedig a GCI 3 alindexe is átalakult: a korábbi Gazdasági kreativitás, Pénzügyek, Nyitottság alindexeket felváltotta a Technológiai index, Közintézményi index és a Makroökonómiai környezet index. A 2004-es év a WEFORUM állítása szerint vízválasztó a módszertanukban, hiszen 2005-től vissza kívánnak térni az egyindexes rangsoroláshoz.

⁴⁶ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xvii.

⁴⁷ Fındrik Mária – Szilárd Imre (2000): *Nemzetközi versenyképesség – képességek versenye*. Kossuth Kiadó, Budapest, pp. 34.

Ahhoz, hogy összehasonlításokat tudjunk képezni a rangsorokból, tudnunk kell, hogy a lista évről évre bővül: a 2000-es évben 59, 2001-ben 75, 2002-ben 80, 2003-ban 102, 2004-ben 104, 2005-ben viszont már 117 gazdaságot értékelt a WEFORUM jelentésében.⁴⁸

A jelentés ma már két, egymást kiegészítő alapindexet használ az országok növekedési potenciáljának megállapításához, melyek makro- és mikrotényezőket vizsgálnak az egyes nemzetekre nézve:

- **Növekedési versenyképességi index** (Growth Competitiveness Index, **GCI**): azt magyarázza, hogyan képesek a gazdaságok középtávon (5 év) fenntartani a gazdasági növekedést
- **Üzleti versenyképességi index** (Business Competitiveness Index, **BCI**): méri vállalkozások sikerességét, és hogy hogyan képesek a gazdaságok fenntartani a termelékenységüket, azaz milyenek a mikrogazdasági feltételek

A Növekedési versenyképességi index az adott ország növekedési ütemét próbálja magyarázni, míg az Üzleti versenyképességi index a gazdasági növekedés szintjére keresi a választ, azaz hogy miért akkora az adott gazdaság esetében az egy főre eső GDP. A két index, a makro- és mikrokörnyezet között az összekötő kapcsot a termelékenység képezi. A két index 2005-es országgrangsorai a 8.7. és 8.8. sz. mellékletekben találhatóak.

3.4.1. A Növekedési versenyképességi index (GCI)

A Növekedési versenyképességi index (GCI) a gazdasági növekedés ütemét próbálja megragadni az egyes országokban, és ez az index is természetesen kérdőíves, illetve statisztikai adatokra egyaránt támaszkodik. Három pilléren nyugszik az elemzés: a makroökonómiai környezeten, az ország közintézményeinek állapotán és az ország technológiai felkészültségén. A Vezetői felmérés kérdéseire adható válaszok 1-7-ig terjedő skálán kerülnek megjelölésre, és olyan témákat ölelnek fel, mint az adózási és szabályozási környezet, munkaerőpiaci szabályozás, a teljes makrogazdasági környezet, a korrupció és más rendhagyó gyakorlat jelenléte a gazdaságban, az

⁴⁸ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xvii.

WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiii.

WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2003-2004*. Oxford University Press, New York, pp. xiv.

WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York, pp. xv.

WEFORUM (2002): *The Global Competitiveness Report 2001-2002*. Oxford University Press, New York, pp. xv.

WEFORUM (2000): *The Global Competitiveness Report 2000*. Oxford University Press, New York, pp. xi.

ország infrastruktúrájának minősége, oktatás, stb., tehát igen széles a paletta. A kérdőíves válaszokon kívül az elemzés másik forrása a nyilvánosan elérhető gazdasági és statisztikai adathalmaz.

Ezen adatokat egy meghatározott képlettel számolják át a 7-es skálának megfelelő értékre, mely képlet a következő:

11. ábra: A GCI indexben a statisztikai adatok átszámítása az 1-7-es skálára

$$6 \times \frac{(\text{country value} - \text{sample minimum})}{(\text{sample maximum} - \text{sample minimum})} + 1$$

Forrás: WEFORUM, 2004⁴⁹

azaz, az adott országra kapott valamely értékből kivonják a mintában kapott legalacsonyabb értéket, majd elosztják a minta legmagasabb és legalacsonyabb értékeinek különbségével, ezt a relatív súlyt felszorozzák hattal, végül pedig hozzáadnak egyet.

A két nagy adatgyűjtési forma kombinációjából adódik az elemzés három pillérének számszerű megnyilvánulása, melyek a GCI három alindexeként ismertek:

- Makroökonómiai környezet index
- Közintézményi index
- Technológiai index

Mielőtt részletesen ismertetném az egyes alindexek kiszámításának módját, meg kell jegyezni, hogy a Growth Competitiveness Indexet különböző módon számolják az országok két csoportjában. Ahogyan már a 3.2. ponton belül említettem, különbséget tesznek a mintában aszerint, hogy az adott ország a technológiai élmezőnybe tartozik-e vagy sem, hiszen a technológia növekedési folyamatban betöltött szerepe változik az egyes országokban. A technológiai frontvonalba tartozó országok számára a technológiai innováció relatíve fontosabb, míg a technológiai élmezőnybe nem tartozók számára a külföldi technológiák adaptálása, vagyis a technológia transzfer érdekesebb relatíve. Ezért a GCI becslésénél két csoportba sorolja be az elemzés az országokat:

- a fejlesztők („*core economies*”), azaz a fejlesztésekben élenjáró országok, illetve
- a követők („*non-core economies*”), azaz a technológiát még inkább csak importáló, kevésbé fejlesztő országok közé.

Az elkülönítés értékét az egy millió főre jutó, az Egyesült Államokban regisztrált szabadalmak mennyisége adja: 15 darab fölött sorolják az adott országot a fő fejlesztők közé. Ennek

⁴⁹ WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, Chapter 1.1, pp. 17.

az elkülönítésnek megfelelően a Technológiai alindexet is másféleképpen számolják a két országcsoportra.⁵⁰

A *GCI index számításának módját* a különböző országcsoportokban a következő táblázat foglalja össze:

5.sz. táblázat: A Growth Competitiveness Index kiszámítása

<i>fejlesztők</i>	<i>követők</i>
GCI = ½ Technológiai index + ¼ Közintézményi index + ¼ Makroökonómiai környezet index	GCI = ⅓ Technológiai index + ⅓ Közintézményi index + ⅓ Makroökonómiai környezet index

Forrás: WEFORUM, 2005⁵¹

A táblázatból látható, hogy a fejlesztésben élenjáró, „fejlesztő” országok számára természetesen nagyobb súlyt képvisel a Technológiai index, felét teszi ki a teljes Növekedési versenyképességi indexnek. A másik két index így a fennmaradó ¼-¼ részt adja. A „követők” esetében mindhárom alindex azonos súlyt képvisel a Növekedési versenyképességi indexben, ⅓ arányban járulnak hozzá a GCI indexhez, tehát a technológia súlya kisebb, mint a fejlesztőknél.

1., A Makroökonómiai környezet index kritériumokból való számításának módja a következő:

Makroökonómiai környezet index = ½ Makroökonómiai stabilitási index + ¼ Az ország helyezése a hitelrangsorolásban + ¼ Kormányzati pazarlás

Makroökonómiai stabilitási index: $\frac{5}{7}$ statisztikai adat (pl. infláció) + $\frac{2}{7}$ kérdőíves adat (pl. várható-e recesszió)

Kormányzati pazarlás: pl. pazarló-e az ország közkiadása, előállít-e az állam olyan javakat és szolgáltatásokat, melyeket a piac nem

2., A Közintézményi index kritériumokból való számításának módja a következő:

Közintézményi index = ½ Szerződések és törvények index + ½ Korrupciós index

⁵⁰ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, Chapter 1.1, pp. 38.

⁵¹ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, Chapter 1.1, pp. 38.

Szerződések és törvények index: pl. független-e az igazságszolgáltatás, megfelelően körülhatároltak és védettek-e a szerzői jogok

Korrupciós index: pl. milyen általános a megvesztegetés az export és import engedélyekkel kapcsolatban⁵²

3., A Technológiai index a már korábban említettek szerint eltérően számított a minta országainak két csoportjára. A számítás módját mutatja a következő táblázat:

6.sz. táblázat: A Technológiai index számítása

<i>fejlesztők</i>	<i>követők</i>
TI = $\frac{1}{2}$ Innovációs index + $\frac{1}{2}$ Információ- és kommunikáció technológiai (ICT) index	TI = $\frac{1}{8}$ Innovációs index + $\frac{3}{8}$ Technológia transzfer index + $\frac{1}{2}$ Információ- és kommunikáció technológiai (ICT) index

Forrás: WEFORUM, 2005⁵³

A fenti táblázatból látható, hogy az innovációban élenjáró országok („fejlesztők”) esetében nagyobb súlyt kap az Innovációs index, felét teszi ki a Technológiai indexnek, a másik felét az ICT index adja. A technológiát inkább még csak importálók, a „követők” esetében nem csak két részindexből számítják a Technológiai indexet, mert megjelenik a Technológia transzfer index. Hasonlóan a fejlesztőkhöz, a követőknél is $\frac{1}{2}$ súlyt képvisel az ICT index, a fennmaradó $\frac{1}{2}$ -en osztozik az Innovációs és a Technológia transzfer index. A fejlesztő államokat való követés miatt természetesen a technológia transzfer jelenik meg markánsabban, $\frac{3}{8}$ -os súllyal. Az egyes indexek tartalmát az alábbi egyenletek mutatják:

Innovációs index: $\frac{3}{4}$ statisztikai adat (pl. szabadalmak száma) + $\frac{1}{4}$
kérdőíves adat (pl. másokhoz képest mennyit fordítanak az ország vállalatai
K+F-re)

Technológia transzfer index: súlyozatlan átlaga két, a technológia transzferre
vonatkozó kérdőíves kérdésnek

⁵² WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, Chapter 1.1, pp. 39.

⁵³ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, Chapter 1.1, pp. 38.

ICT index: $\frac{2}{3}$ statisztikai adat (pl. 100 lakosra jutó mobiltelefon előfizetők száma) + $\frac{1}{3}$ kérdőíves adat (pl. mennyire széleskörű az Internet-hozzáférés az iskolákban)⁵⁴

3.4.2. Az *Üzleti versenyképességi index (BCI)*

Az üzleti versenyképességi index a WEFORUM és Michael E. Porter együttműködésének eredménye, mellyel 1998-tól hasonlítják össze a nemzetgazdaságok mikroszintű versenyképességét. Ehhez az a felismerésük vezetett, hogy míg korábban a versenyképesség és gazdasági fejlődés döntően a makroszintű, politikai, törvényi, társadalmi tényezőket vette célba, ezek inkább szükséges, de nem elégséges feltételek. A jólét anyagi alapjának létrehozatala ugyanis tulajdonképpen a gazdaság mikroszintjén történik, ahol a hangsúly a vállalati stratégián és működési gyakorlaton, valamint az üzleti környezet minőségén van. Ezeket a feltételeket képezi le a BCI két alindexe, melyek:

- Vállalati működés és stratégiák kifinomultsága
- A hazai üzleti szféra működési mikrokozonyezete.⁵⁵

A két alindexhez számos további részindex tartozik, melyek egyrészt a vállalati működés és stratégiák kifinomultságát, komplexitását, másrészt az üzleti környezet minőségét fogják meg. A vállalati működés tényezői között olyan jellemzőket figyelnek meg, mint a termelési eljárások kifinomultsága, az értéklánc megjelenése, az innovációs kapacitás, a vállalatok K+F kiadásai, stb. A hazai üzleti környezet alindex pedig végigveszi a Michael E. Porter által megalkotott gyémánt-modellben szereplő tényezőket (input tényezők, keresleti feltételek, kapcsolódó és támogató iparágak, a vállalati stratégia és verseny kontextusa). A két alindex súlyozott átlaga adja a végső értéket: a vállalati működés és stratégiák illetve a hazai üzleti környezet nagyjából $\frac{1}{3}$ – $\frac{2}{3}$ arányban adják a súlyokat.

Fontos megjegyezni, hogy a mintában szereplő országok között különbséget tesznek, három csoportot alkotva. A 3.2 ponton belül előzetesen jeleztem, hogy az értékelésnél felhasználják az egy főre jutó GDP közötti eltéréseket, mert tapasztalataik szerint a csoportokon belül sokszor együttmozgás figyelhető meg. Ahhoz, hogy az egyes országok versenyképességének forrásai közötti különbségek fellelhetőek legyenek, a jövedelem (vásárlóerő-paritással kiigazított USA dollár

⁵⁴ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, Chapter 1.1, pp. 38.

⁵⁵ WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York, Chapter 1.2, pp. 3.

GDP/fő) szerint tehát az alábbi három csoportba sorolják a megfigyelt országokat, a 2004-es jelentésben az alábbi határszámokat alkalmazva:

- Alacsony jövedelmű országok: 4.000 \$ alatt
- Közepes jövedelmű országok: 4.000 és 17.000 \$ között
- Magas jövedelmű országok: 17.000 \$ fölött⁵⁶

A Global Competitiveness Report-ban alkalmazott két index (GCI és BCI) jól kiegészíti egymást, hiszen a makro- és a mikrojellemzőket ezzel a két rangsorolással képes kezelni az éves jelentés. Így a The Global Competitiveness Report az utóbbi években hasznos eszköze volt annak, hogy értékeljük azokat a makroökonómiai és intézményi tényezőket, melyek kulcsfontosságúak a növekedési folyamatban. A GCI index jelentősége vitathatatlan, azonban a szédületes iramban változó világgazdaság rávilágított olyan tényezőkre, melyek újabban szintén meghatározzák az országok növekedési képességeit a WEFORUM szerint. Az információs és telekommunikációs technológiákban végbemenő lendületes innováció és a kommunikációs költségek ezzel együtt járó csökkenése felgyorsítja a világgazdaság integrációját. A vállalatok egyre inkább globális szemlélettel alakítják stratégiájukat és hozzák döntéseiket. A közlekedésben történt fejlődésnek köszönhetően a földrajzi elhelyezkedés már kevésbé fontos tényező a múlthoz képest, így a vállalatok termelési költségeik csökkentése érdekében a munkaerő költségeinek, képességeinek, az infrastruktúrának és a megfelelő makrogazdasági és intézményi környezetnek ideális kombinációját keresik. Versenyképességük fenntartása érdekében az ilyen változások arra kényszerítik az egyes országokat, hogy még kreatívabbak legyenek, és felértékelődik az országokon átívelő szövetségek szerepe is. Annak érdekében, hogy a GCR lépést tudjon tartani a fent említett változásokkal, a WEFORUM saját állítása szerint arra törekszik, hogy kifejlesszen egy még átfogóbb versenyképességi indexet.⁵⁷

A WEFORUM jelentése útmutatóként használható az üzleti élet számára beruházási döntéseik megalapozásához, de nem csupán számukra fontos. A kormányzatok segítséget kapnak a jelentés adataival ahhoz, hogy a gazdasági növekedés és versenyképesség elérése érdekében fel tudják tárni legfőbb akadályait, hogy aztán sikerrel leküzdhessék azokat. Klaus Schwab, a WEFORUM életre hívója az alábbiakat mondta: „A The Global Competitiveness Report hozzájárul ahhoz, hogy jobban megértsük azokat a kulcstényezőket, amelyek meghatározzák a gazdasági növekedést, és megmagyarázza azt, hogy néhány ország miért jóval sikeresebb másoknál a bevételek

⁵⁶ WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. 27.

⁵⁷ WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xv.

szintjének növelésében, saját népe lehetőségeinek bővítésében és a nemzetközi versenyképesség legmagasabb helyezéseinek elérésében.”⁵⁸

Augusto Lopez-Claros, aki a WEFORUM vezető közgazdásza és versenyképességi programjának igazgatója, a 2004-2005. évi jelentés kapcsán kifejtette hogy „az elmúlt években a WEFORUM növekedési versenyképességi indexe hasznos eszköz volt ahhoz, hogy a növekedési folyamat kritikus makrogazdasági és intézményi tényezőit feltárja. A jelentés rangsori értékes információt szolgáltatnak a gazdaság különböző szereplői, politikusok, üzletemberek és civil szervezetek számára azokról a területekről, amelyek fejlesztése szükséges a vállalkozói környezet javításához, a növekedés fenntartásához”.⁵⁹

⁵⁸ WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. x.

⁵⁹ Kopint-Datorg Rt. (2004): *Növekedési versenyképesség: az új EU-tagállamok teljesítménye vegyes - Magyarország pozíciója három hellyel rosszabb, mint egy évvel korábban*. Sajtóközlemény, <http://www.kopdat.hu/kutatas/hirek/sajtokoz041011.html>, 2005. március 24-én

4. A versenyképességi listák éllovasai és Magyarország helyezései

A fent elemzett két nemzetközi versenyképességi jelentés ugyan a módszertan tekintetében eltérő képet mutat, ám a két lista az élbolyt tekintve kétségtelenül hasonlít egymáshoz:

7.sz. táblázat: A listák éllovasai 2002-2005 között

Helyezés	2002	2003	2004	2005	Változás 04/05	Változás 04/05
IMD World Competitiveness Scoreboard						
1.	USA	USA	USA	USA	→	0
2.	Luxemburg	Luxemburg	Szingapúr	Hong Kong	↗	4
3.	Finnország	Finnország	Kanada	Szingapúr	↘	-1
4.	Hollandia	Szingapúr	Ausztrália	Izland	↗	1
5.	Svájc	Dánia	Izland	Kanada	↘	-2
6.	Dánia	Kanada	Hong Kong	Finnország	↗	2
7.	Kanada	Ausztrália	Dánia	Dánia	→	0
8.	Szingapúr	Izland	Finnország	Svájc	↗	6
9.	Írország	Svájc	Luxemburg	Ausztrália	↘	-5
10.	Ausztrália	Hong Kong	Írország	Luxemburg	↘	-1
WEFORUM Growth Competitiveness Index						
1.	USA	Finnország	Finnország	Finnország	→	0
2.	Finnország	USA	USA	USA	→	0
3.	Tajvan	Svédország	Svédország	Svédország	→	0
4.	Szingapúr	Dánia	Tajvan	Dánia	↗	1
5.	Svédország	Tajvan	Dánia	Tajvan	↘	-1
6.	Svájc	Szingapúr	Norvégia	Szingapúr	↗	1
7.	Ausztrália	Svájc	Szingapúr	Izland	↗	3
8.	Kanada	Izland	Svájc	Svájc	→	0
9.	Norvégia	Norvégia	Japán	Norvégia	↘	-3
10.	Dánia	Ausztrália	Izland	Ausztrália	↗	4

Forrás: IMD, 2004 és 2005; WEFORUM, 2003-2005⁶⁰

⁶⁰ IMD (2004): *World Competitiveness Yearbook 2004*. IMD International, Switzerland, pp. 30-39.
 IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 5., 80. 110., 128., 152., 164., 194., 218., 260., 284., 350., 386., 416. és
 WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiii.
 WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2003-2004*. Oxford University Press, New York, pp. xi.

A fenti táblázat mutatja azt, hogyan alakult az első tízbe tartozó országok köre a 2002 és 2005 közötti versenyképességi jelentésekben. A változás oszlopok a 2005-ben elért eredmények sorrendjében ábrázolják az adott helyezést elért ország pozíciójának változását 2004-ről 2005-re. Ám mielőtt a rangsorokban elért helyezéseket elemeznénk és összehasonlítanánk, tudnunk kell, hogy a két szervezet által *a jelentésekben figyelembe vett időtáv* eltérhet egymástól. Az IMD a tavaszi publikálási időpontjával felvállaltan akár fél-egy évvel korábbi tényadatok használatára is kényszerülhet, mint ami a jelentés címében szereplő évszámból adódna (pl. a 2005-ös jelentés készítésekor előfordulhat, hogy a 2004-es évre valamely mutató még nem számolható, ezért egy korábbi kell felhasználni). A WEFORUM esetében pedig az évkönyv kiadásának évét tekintjük a rangsor évének, viszont az egy évvel korábbi mutatók alapján kalkulálták az eredményeket (pl. a 2004-2005-ös évkönyvet 2004-ben adták ki, mely a 2004-es rangsort szolgáltatja, az eredményeket viszont a 2003-as mutatókból számolták). Ezért az azonos évszám alatt szerepeltetett helyezések többé-kevésbé megegyező periódus alatti teljesítményekből származnak, ám lehetnek eltérések a két szervezet adatfeldolgozásának időpontjából eredően.

Ha ezek után az előző összefoglaló táblázatra, azon belül pedig az IMD listáján elért pozíciókra fordítjuk figyelmünket, megállapíthatjuk, hogy az utóbbi években kialakult az országoknak egy köre, melyeket gyakran sorolnak az első 10 helyezett közé: ilyen szinte állandó „top-ország” pl. az USA, Finnország, vagy Szingapúr. Az Egyesült Államokat az IMD 2005-ben is az élre állította az alábbi okok miatt: a széles körű vállalkozószellem, a technológiai vezető pozíció, tőkepiacának mérete, a munkaerő mobilitása és az infrastruktúra minősége. Az USA mellett meg kell említeni az Európai Uniót is, melynek tagállamai vegyesen szerepelnek, hiszen az északi országok kivételével az európai államok kissé kiábrándító képet mutatnak az IMD listája szerint. Finnország, Svédország és Nagy-Britannia több mint 3%-os GDP növekedést ért el és helyezéseik is jók (2005: 6., 14. illetve 22.), azonban Franciaország, Németország vagy Olaszország gazdasági teljesítménye helyezéseikben is visszaköszön (2005: 30., 23. illetve 53.). Azonban ha kicsit kitekintünk az élvonal szegmensén kívülre, akkor is találunk érdekességeket, mint amilyen pl. a 2005-ös év listájában Kína látványos esése: a 24. helyről a 31.-re szorult vissza, ami annak köszönhető, hogy kitűnő gazdasági teljesítménye ellenére az üzleti szférát rendkívül negatívan festették le a személyes véleményen alapuló kérdőívek. Hasonló megemlíthető hátraesést produkált 2005-re továbbá Spanyolország és Malajzia is.⁶¹

A WEFORUM által összeállított két index (GCI és BCI) közül az országok rangsorolásánál – a BCI érdemeinek és kiegészítő információinak elismerése mellett – a Growth Competitiveness Indexnek szoktak nagyobb jelentőséget tulajdonítani, a GCI alapján összeállított listában publikált

WEFORUM (2002): *The Global Competitiveness Report 2001-2002*. Oxford University Press, New York, pp. 32.

⁶¹ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 40-42.

adatokat tekintik az adott ország adott évre vonatkozó helyezésének. Ha megnézzük a GCI éves rangsorait, látható, hogy Finnország őrzi első helyét, az elmúlt öt évben pedig már negyedszer végzett a lista élén. A WEFORUM Finnország kiváló szereplését főként annak tulajdonítja, hogy kiváló az ország makrogazdasági irányítása és közintézményeinek minősége, nagyon alacsony a korrupció, a szerződések és a törvény erejét tiszteletben tartják, emellett pedig a magánszektor nyitott az új technológiákra és az innovációra. Technológiai elsőse ellenére az Egyesült Államok a második helyre került, mert a WEFORUM szerint az ország kutatás-fejlesztéssel, tudomány-technológiával kapcsolatos képességei nem tudják ellensúlyozni a makrogazdasági környezethez és közintézményekhez fűződő gyengébb teljesítményét.⁶² Az első tíz helyezett kapcsán megállapítható, hogy 2004-ről 2005-re kilencen maradtak az első 10-en belül (Japán esett ki egyedül), közülük pedig Izland tette a legnagyobb lépést előre: a tizedikről a hetedik helyre ugrott 2005-ben. Izlandhoz hasonlóan a többi északi ország is előkelő helyen áll a növekedési index listájában (Finnország: 1., Svédország 3., Dánia 4., Norvégia 9.). Ezek az országok a WEFORUM szerint számos olyan jellemzővel bírnak, melyek különösen versenyképessé teszik őket, ilyen erősségük például a kimagaslóan jó makrogazdasági környezet, valamint az átlátható és hatékony közintézményi háló. Az északi országok mellett a szervezet a DK-ázsiai tigrisek szereplését emeli ki, hiszen Tajvan és Szingapúr sorrendben az 5. és 6. helyet szerezte meg idén (Tajvan egy helyet csúszott hátra, míg Szingapúr egy helyet lépett előre 2004-hez képest). Mögöttük Japán a 12. helyen áll 2005-ben, rontva 2004-es pozícióján. Hong Kong a 28. helyen követi a régió országait, 7 helyet esett vissza 2004-hez képest, ennek okát a WEFORUM pedig a hong kong-i intézményrendszerben látja. A topszegmensen kívüli európai államok között a WEFORUM Írország, Lengyelország és Észtország előrelépését, kiemelkedő teljesítményét jegyzi meg, ám Görögország és Olaszország idén sem kapaszkodott fentebb, sőt: Görögország a 37.-ről a 46. helyre esett vissza, Olaszország pedig maradt a 47. helyen.⁶³

A teljesség kedvéért el kell mondani, hogy a BCI, az üzleti környezet indexe tekintetében hasonló a lista eleje, hiszen a GCI 2005-ös TOP10 országai közül hat megtalálható a BCI 2005-ös TOP10-jében is. Ezek a következők: USA (1.), Finnország (2.), Dánia (4.), Szingapúr (5.), Svájc (7.) és Japán (8.). Rajtuk kívül Németország, az Egyesült Királyság, Hollandia és Ausztria került be a legjobb üzleti környezettel rendelkező országok tízes csoportjába, ők pedig sorrendben a 3., 6., 9. és 10. 2005-ben a BCI listáján. A lista első helyét 2005-ben tehát ismét az Egyesült Államok szerezte meg, miután 2004-ben átvette a vezető pozíciót a 2003-ban még vezető Finnországtól. Üzleti környezet terén a legnagyobb előrelépést a magas jövedelmű országok között Ciprus, Csehország, Ausztria és Szingapúr érte el (8, 7, 6 illetve 5 helyet ugorva), míg a legnagyobb visszaesést Hong Kong, Svédország és Olaszország produkálta. Hong Kong és Svédország 9 illetve 8 helyet esett, ám

⁶² WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiv-xv.

⁶³ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xv-xvi.

Olaszországot javuló eredményei ellenére előzték meg többen. A közepes jövedelmű országok csoportjában Lengyelország, Argentína, Horvátország, Botswana, El Salvador, Magyarország és Bosznia-Hercegovina helyezése javult, míg Marokkó, Namíbia, a Dominikai Köztársaság, Oroszország, Brazília, Románia és Kína lefelé mozdult el. Az alacsony jövedelmű országok között Ghána, Tanzánia és Pakisztán látványosat javított, miközben pl. Gambia és Indonézia sokat esett vissza.⁶⁴

⁶⁴ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xvi.; xx.

Magyarország és a régió országainak helyezése a következőképpen alakult 2001 óta:

8.sz. táblázat: Magyarország és a régióbeli országok helyezései 2001-2005 között

	2001	2002	2003	2004	2005
IMD World Competitiveness Scoreboard					
Magyarország	30.	30.	34.	42.	37.
Csehország	35.	32.	35.	43.	36.
Szlovákia	41.	38.	46.	40.	40.
Lengyelország	47.	45.	55.	57.	57.
Szlovénia	38.	35.	40.	45.	52.
Románia	*	*	51.	54.	55.
Ausztria	14.	15.	14.	13.	17.
WEFORUM Growth Competitiveness Index					
Magyarország	28.	29.	33.	39.	39.
Csehország	37.	40.	39.	40.	38.
Szlovákia	40.	49.	43.	43.	41.
Lengyelország	41.	51.	45.	60.	51.
Szlovénia	31.	28.	31.	33.	32.
Románia	56.	66.	75.	63.	67.
Ausztria	18.	18.	17.	17.	21.

* Románia 2001-ben és 2002-ben még nem került rangsorolásra

Forrás: IMD, 2004 és 2005; WEFORUM 2001-2005⁶⁵

⁶⁵ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 5., 86., 146., 188., 308., 356., 362.

IMD (2004): *World Competitiveness Yearbook 2004*. IMD International, Switzerland, pp. 5.

WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xvii.

WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiii.

WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2003-2004*. Oxford University Press, New York, pp. xiv.

WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York, pp. xv.

WEFORUM (2002): *The Global Competitiveness Report 2001-2002*. Oxford University Press, New York, pp. xv.

Magyarország ugyan általában körülbelül 30 (a lista bővülése és pozíciójának romlása miatt mostanában inkább 40) hellyel van lemaradva a listák élbolya mögött, de Csehországgal, Szlovákiával, Lengyelországgal, Szlovéniával és Romániával összehasonlítva magunkat általában magasabb vagy hasonló helyezést kaptunk a régióban. (Némi folt ezen Szlovákia kettővel jobb helyezése 2004-ben és Csehország egy hellyel jobb helyezése 2005-ben a WCY-ben és a GCR-ben, de messze menő következtetéseket ebből véleményem szerint nem érdemes levonni.) Bízató jel, hogy környezetünkben élenjárók tudunk maradni a rangsorok szerint (2000 előtt is előttük álltunk). A helyezésünk lecsúszása régióinkban nem egyedi jelenség, más országok is hátrébb sorolódtak némileg, ennek relatív pozícióromlásunk és a bővülő lista egyaránt okozója. A fent említett országok közül Romániát vélte 2004-ben a WEFORUM a nagy előrelépőnek, hiszen a 2007-es EUCsatlakozásukra készülve az ország fokozza az EU követelményeinek való megfelelést, ez pedig rangsorolásában is megmutatkozott. A GCI 2004-es listájában Románia a 75. helyről a 63.-ra, a BCI listában pedig a 76.-ról az 56. helyre javított, ám azóta némileg visszacsúszott. A fent nem említett országok közül Bulgária (Romániához hasonló okok miatt) a GCI listában a 64.-ről az 59. helyre ugrott 2004-ben.⁶⁶

Ha megnézzük, hogy Magyarország az elmúlt két év (2004 és 2005) versenyképességi jelentéseiben milyen országok környezetében került a listára, a néhány kiragadott szomszédos helyezés birtokosai a következők lesznek:

9.sz. táblázat: Magyarországhoz hasonló teljesítményt elért országok a 2004. és 2005. évi rangsorokban

2004		2005	
IMD	WEFORUM	IMD	WEFORUM
Magyarország: 42.	Magyarország: 39.	Magyarország: 37.	Magyarország: 39.
Spanyolország: 31.	Spanyolország: 23.	Franciaország: 30.	Portugália: 22.
Portugália: 39.	Portugália: 24.	Spanyolország: 38.	Spanyolország: 29.
Görögország: 44	Franciaország: 27.	Portugália: 45.	Litvánia: 43.
Oroszország: 50.	Görögország: 37.	Törökország: 48.	Görögország: 46.
Olaszország: 51.	Olaszország: 47.	Görögország: 50.	Olaszország: 47.

Forrás: IMD, 2004 és 2005; WEFORUM 2004 és 2005⁶⁷

⁶⁶ WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiv.

⁶⁷ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 5.

IMD (2004): *World Competitiveness Yearbook 2004*. IMD International, Switzerland, pp. 5.

WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xvii.

WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xiii.

A fenti táblázatban felsorolt országokat aszerint ragadtam ki a listákból, hogy jelezzék valamelyest, milyen országokhoz hasonlíthatjuk magunkat az adott évben elért helyezések alapján. A 2004-es IMD rangsorban Magyarország olyan EU tagországokat utasított maga mögé, mint Görögország és Olaszország, Portugáliához nagyon közeli eredményével. Ugyanekkor a WEFORUM listáján Görögország előttünk áll 2 pozícióval, Olaszország viszont ebben a listában is jócskán lemaradva követ bennünket. A 2005-ös IMD rangsor kedvezőbb helyzetet mutat Magyarország számára, hiszen Spanyolországot, Portugáliát és Görögországot is megelőztük. Törökországnak ebben az évben az 55. helyről sikerült a 48. helyre fellépnie, ezzel Görögország elé is kerül, ezért emeltem be a táblázatba. Szintén 2005-ben a WEFORUM listája már más képet mutat, hiszen például Portugáliát itt jóval előrébb sorolták (a 22. helyre), így bőven előttünk van ebben a rangsorban, csakúgy, mint Spanyolország. Görögországot és Olaszországot sikerült megelőzni ezen a listán is, éppúgy, mint a szintén friss EU-tag Litvániát. A két listában mutatott szereplésünk tehát helyenként eltér egymástól, de általában a D-DNY-európai államok előtt, mellett (esetenként Spanyolország, Portugália mögött) végzünk.

A fenti összesítő táblázatok is mutatják, hogy a listák időnként nagyon hasonló eredményt festenek a rangsorolt országokról. Az élmezőnybe tartozó országok összetétele a két 2005-ös lista esetében szinte megegyezik, tíz országból hetet mindkét szervezet az első tíz közé sorolt, ezek: USA, Finnország, Dánia, Szingapúr, Izland, Svájc, Ausztrália. A legelőkelőbb helyek birtokosai néhány évig általában megőrzik pozíciójukat, aztán más országok váltják fel őket a listák élén, fokozatos kicserélődéssel. Az utóbbi években a fent felsorolt országokat vélik a két szervezet rangsorai a legjobban teljesítő országoknak.

Magyarország esetében a listák szintén közeli eredményeket mutatnak, az utóbbi három-négy évben a 30. és a 40. hely közötti pozíciók valamelyikét kapjuk. Helyezéseink általában a legmagasabbak a régiónk országai által kapott helyezésekhez viszonyítva, néhány apróbb kivétellel. A két lista abban mutat valamelyest eltérő képet, hogy a teljes rangsorban mely országokat előzzük meg vagy követjük. Eszerint az IMD lista fest rólunk kedvezőbb képet, melyen gyakrabban kerülünk más EU tagországok elé.

5. A két rangsor hasonló és eltérő vonásai

Ahogy már többször is említettem, a két elemzett versenyképességi listát módszertanilag különbözőképpen állítják össze, más alapokon nyugszanak, és eltérő időtávban is gondolkodnak, ám a felhasznált adatok, információk és összeállításuk módszere és célja igen hasonlóak. A következőkben kísérletet teszek arra, hogy összehasonlítsam, milyen azonos és eltérő tulajdonságokkal rendelkezik az ismertetett két rangsorolási mód.

Az IMD és a WEFORUM jelentéseinek *címzettjei* megegyeznek, hiszen mindkét évkönyv elsősorban a kormányzatok eredményességét értékeli: olyan adatokat szolgáltatnak a kormányoknak, melyekkel más gazdaságokhoz hasonlíthatják magukat, és az országuk teljesítményében fellelhető trendet is kiolvashatják. A számos összegyűjtött és elemzett adat és információ birtokában könnyebben található meg és hajtható végre a fejlesztési lehetőségek és kormányzati politikák. Mindkét lista felhasználói között megtalálhatók továbbá az üzleti élet döntéshozói, akik befektetési döntéseikhez kapnak segítséget.

A két szervezet *versenyképességi felfogása és jelentésének szemlélete* hasonlít abban, hogy mindkettő többszemponútú közelítéssel próbálja megragadni a versenyképességet befolyásoló tényezőket. Az eltérések többek között abból adódnak, hogy az IMD jelentésének struktúrája 4 fő tényezőcsoport (Gazdasági teljesítmény, Kormányzati hatékonyság, A gazdálkodás hatékonysága, Infrastruktúra) köré épül, míg a WEFORUM a növekedési indexéhez (korábbi GCI) három tényezőcsoportot vizsgál(t) (Makrogazdasági környezet, Közintézmények, Technológia). Az új GCI módszertani szerint a vizsgált tényezőcsoportok száma kilencre növekszik, így a szemlélet pilléreit adó tényezőcsoportok több területet fednek majd le (pl. Intézmények, Infrastruktúra, Makrogazdaság, Egészségügy és alapfokú oktatás, Magasabb szintű oktatás és képzés, Piaci hatékonyság, Technológiai felkészültség, Az üzleti környezet kifinomultsága, Innováció).

Az IMD és a WEFORUM koncepciójában egyaránt megtalálható az a törekvés, hogy *csoportokba sorolják* a hasonló jövedelmi vagy fejlettségi szinten lévő országokat. Az IMD módszertanában ez úgy jelenik meg, hogy az összes vizsgált országot tartalmazó rangsor mellett külön rangsort készítenek azokra a nemzetgazdaságokra, melyeknél az egy főre jutó GDP 10.000 USD alatt illetve felett alakul. (Emellett más csoportosítás alapján készített rangsorok is megtalálhatók az IMD-nél, ilyenek például az egyes tényezők, földrész-blokkok vagy népességszám szerinti listák.) A WEFORUM mindkét indexének összeállításánál már az értékelés során beépíti az országok közötti különbségeket. A GCI index az országokat két csoportba, a technológiát kifejlesztők és a technológiát adaptálók közé sorolja, a BCI index pedig alacsony, közepes és magas jövedelmű országokat különít el a számítás során.

A két versenyképességi jelentés *gazdasági adatokat, tényeket, és vezetői véleményeket felmérő kérdőívből származó információkat egyaránt feldolgoz*. Az IMD esetében nagyobb szerepe van a statisztikai adatoknak, mert nagyjából fele-fele arányban gyűjtenek tényadatokat és kérdőívekből nyert véleményeket (128 illetve 113 db 2005-ben), viszont a rangsorolásnál 2/3-os súllyal a tényadatok számítanak, a kérdőívek eredményei 1/3 súlyt kapnak. A WEFORUM-nál a hangsúly a Vezetői felmérés kérdőívén van, a szervezet büszke arra, hogy minden évben a korábbinál jóval több választ sikerül gyűjtenie (11 ezer 2005-ben). Mind a GCI és a BCI esetében is elsősorban a kérdőíves adatokra támaszkodik az elemzés, néhány nyilvánosan elérhető gazdasági adat beépítése mellett.

Az elemzéshez használt források eltéréseiből is adódik, hogy a két jelentés különbözik a *vizsgálatba bevont gazdaságok számában*. Az IMD 2005-ben 60 gazdaságot értékelt, míg a WEFORUM már 117-re növelte az általa vizsgált országok számát. A WEFORUM tudatosan növeli az elemzett országok számát, ehhez pedig segítséget nyújt az, hogy fő adatforrásuk a kérdőív. Az IMD szerint ők azért értékelnek jóval kevesebb gazdaságot, mert jelentésük inkább gazdasági adatokra, statisztikákra támaszkodik, ezek azonban számos ország esetében hiányosan, vagy egyáltalán nem állnak rendelkezésre. További eltérés az elemzésekben, hogy míg a WEFORUM országokat elemez és rangsorol, az IMD gazdasági régiókat (ilyen pl. Lombardia vagy Skócia) szintén értékeli.

A két szervezet *partnerintézményeinek számában* szintén különbözik: az IMD 2005-re egy 57 tagból, a WEFORUM 2004-re pedig 109 tagból álló hálózatot hozott létre világszerte. A partnerintézmények jellemzően kutatóintézmények vagy olyan gazdasági szervezetek, amelyek információkat szolgáltatnak saját gazdaságukról. A partnerintézmények a különböző területen és szinten dolgozó vezetőknek, helyi szakértőknek kiküldendő kérdőíveket gondozzák és segédkeznek az eredmények média felé történő kommunikálásában.

A *jelentések publikálásának időpontja* is eltér a két szervezet gyakorlatában: az IMD a tavaszi, míg a WEFORUM az őszi/téli publikálást részesíti előnyben. Az IMD általában májusban közli tanulmányának eredményeit, így ez az adott évben legkorábban hozzáférhető versenyképességi elemzés. Bár a korai publikálás nem kedvez az adatok hozzáférhetősége szempontjából, az IMD évkönyvének felhasználói mégis a korai közzétételhez ragaszkodnak. A WEFORUM jellemzően ősszel/télen, az év utolsó harmadában hozza nyilvánosságra kutatásának legfrissebb eredményeit. Az IMD évkönyve 2005-ben 800 svájci frankba kerül, egy ország (vagy régió)profilját pedig 150 svájci frankért készít el, a WEFORUM az országprofilokat külön díj nélkül is átadja, míg évkönyvéért 2005-ben 65 angol fontot kér.

A listák e pontban részletezett eltérő és hasonló vonásait foglalja össze az alábbi táblázat:

10.sz. táblázat: Az IMD és WEFORUM rangsorainak hasonló és eltérő vonásai 2005-ben

	IMD	WEFORUM
Címzettek	kormányzatok, nemzetközi szervezetek, befektetők	
Versenyképességi felfogása és jelentésének szemlélete	többszempon­tú 4 fő tényezőcsoport	többszempon­tú 2 fő index és alindexeik
Csoportok képzése az értékelésben	külön rangsor az egy főre jutó GDP-től függően az országok két csoportjára	(1) fejlesztők és követők (2) alacsony, közepes és magas jövedelmű országok
A feldolgozott adatok	statisztikai és kérdőíves adatok egyaránt	
A vizsgálatba bevont gazdaságok száma 2005-ben	60	117
Partnerintézmények száma 2005-re	57	109
Publikálás 2005-ben	tavaszi (800 svájci frank)	ősz/tél (65 angol font)

6. Összefoglalás

A tanulmányban részletesen bemutattam a két meghatározó nemzetközi versenyképességi rangsor elméleti háttérét, jellemzőit, módszertanát, valamint megpróbáltam ezek fényében ismertetni az élen járó országok és Magyarország listákban elért helyezéseit. A vizsgált IMD és WEFORUM lista bár eltérő elméleti és koncepcionális alapokra építkezik, különböző versenyképességet befolyásolni képes tényezőknek tulajdonítanak jelentőséget és így módszertanuk is más, ám a rangsorok végeredménye mégis gyakran hasonló képet mutat. A két versenyképességi elemzés segítségével képet alkothatunk az egyes országok teljesítményéről, világgazdaságban elfoglalt pozíciójáról, ugyanakkor nyomon követhetjük azt, hogy a gazdasági növekedés és a versenyképesség milyen tényezőknek tulajdonítható, mit igazolhatnak a rangsorok eredményei. A világgazdaság alakulása következtében az országok teljesítménye és így a rangsorok által a nemzetgazdaságokról mutatott kép folyamatosan változik, csakúgy, mint a listák összeállításának módja, melyet a szervezetek újítanak meg alkalmazkodva a végbemenő változásokhoz. Azonban nem hagyatkozhatunk a két listára teljes mértékig a nemzetgazdaságok megítélésakor, hiszen a versenyképesség elmélete és értékelési módszertana nem kiforrott, ezt mutatják az elméleti háttér egyes vitatott elemei és a módszertanban észlelhető kisebb hibák, hiányosságok. Ettől eltekintve viszont a rangsorok értékes információkat, elemzéseket szolgáltatnak a kormányoknak és a gazdasági élet szereplőinek döntéseik meghozatalához, a jelentős mennyiségű adat, információ és vélemény feldolgozása révén.

A 2. fejezetben az IMD által kialakított és alkalmazott versenyképességi elméleti háttérrel ismerttettem, majd részleteztem rangsorolási módszertant. Az IMD négy elméleti pillére köré épül a módszertana is, a négy fő tényezőcsoport lebontásával. A szervezet a kérdőíves eredmények mellett alapvetően a mérhető, statisztikai adatokra támaszkodva készíti el többféle rangsorát. Az IMD módszertan egy kiforrott, több éve állandósult keretben vizsgálja a nemzetközi versenyképességet.

A 3. fejezetben áttekintettem a WEFORUM elméleti háttérét, melynek koncepciói bár évek óta jelen vannak és alkalmazásra kerülnek a rangsorolásnál, mégsem lehet egy egységes rendszerben olvasni azokat. Kísérletet tettem az elméleti alapok, koncepciók összefoglaló bemutatására, majd az ezekre épülő módszertan áttekintésére. A lista jellemzőinek és összeállításának bemutatása mellett a Függelékben ismerttettem a WEFORUM legfrissebb módszertani változtatásait.

A 4. fejezetben összefoglaltam az utóbbi évek nemzetközi versenyképességi listáinak első helyezettjeit. A listák összehasonlításakor megállapítható, hogy a két lista élmezőnye szinte megegyezik. Magyarország az élbolytól jelenleg 40 hellyel lemaradva szerepel mindkét listában, de a

régióon belüli helyezések közül általában a legmagasabb pozícióval. A rangsorokban hozzánk hasonló teljesítményt nyújtó országok névsora a két lista esetében igen változó.

A 5. fejezetben végül megvizsgáltam, milyen hasonló és eltérő vonásokkal rendelkezik a két nemzetközi versenyképességi rangsor. A jelentések címzettjei, a versenyképesség többszemponú megközelítése, az országok közötti csoportosítás gondolata és a rangsoroláshoz feldolgozott adatok, információk hasonlóságot mutatnak a két szervezet rangsorai esetében. Eltérés mutatkozik azonban a vizsgálatba bevont országok és a partnerintézmények számában, a rangsorok publikálásának időpontjában és természetesen az adatok, információk feldolgozásának módja, súlypontjai is különbözőek.

A Mellékletek tartalmazzák a 2005-ös IMD és WEFORUM listákat, és mindazt a számos kiegészítő információt, melyek szintén érdekesek lehetnek a versenyképességi rangsorok és a nemzetközi versenyképesség vizsgálatakor.

7. Függelék

Mint ahogyan már a 3.4 ponton belül is ismertettem, a világgazdasági változásokra reagálva a WEFORUM arra törekedett, hogy kifejlesszen egy még átfogóbb versenyképességi indexet, létrehozva ezzel az eddigi GCI és a BCI kombinációját. A megújult módszertant és az új GCI-t, azaz a Global Competitiveness Index-et a 2004. évi jelentésében haragozta be, a megújult struktúrájú eredmények előfutárát pedig 2005. szeptember 28-án, a 2005. évi jelentésében publikálta a WEFORUM.

Bár a GCI index eddig hasznos módszer volt a növekedés okainak feltárásában, ám mostanra egyre inkább világossá vált a WEFORUM számára, hogy egy sokkal összetettebb, átfogóbb eszközzel van szüksége, olyanra, amely jobban rávilágít a világgazdasági változásokra és a gazdasági növekedést magyarázó kulcstényezőkre, megfelelő intézményi és strukturális összetétel birtokában. Annak érdekében, hogy minél több, gazdasági növekedést befolyásoló tényezőt tudjon kezelni az új elemzési keret, az utóbbi két évben a WEFORUM szoros együttműködést alakított ki Xavier Sala-i Martinnal, a Columbia Egyetem a gazdasági növekedési folyamatot vizsgáló szakértőjével. „A Világgazdasági Fórum olyan indexet alkotott, mely kísérletet tesz a versenyképességet meghatározó, még komplexebb és kifinomultabb gazdasági környezet megragadására.”⁶⁸

Az új Global Competitiveness Indexet kilenc olyan pillér köré építették, melyek a nemzetgazdaságok termelékenységét és versenyképességét a leginkább befolyásolják a WEFORUM kutatói szerint. A kilenc pillér között szerepelnek azok a tényezők, melyeket a korábbi Growth Competitiveness Index is vizsgált, számos egyéb újonnan felvett tényező mellett. A kilenc pillér, mely szerint ezentúl értékelik az országokat, a következő:

- Intézmények
- Infrastruktúra
- Makrogazdaság
- Egészségügy és alapfokú oktatás
- Felsőfokú oktatás és képzés
- Piaci hatékonyság
- Technológiai felkészültség
- Az üzleti környezet kifinomultsága

⁶⁸

www.weforum.org/site/homepublic.nsf/Content/The+Global+Competitiveness+Report+2005-2006%3A+Video+Interviews 2005. október 10-én

- Innováció⁶⁹

A vizsgált tényezők változása mellett továbbá fontos kiemelni, hogy az elemzett országok között ezentúl csoportokat fognak képezni. A csoportok aszerint jönnek létre, hogy a fejlődés melyik stádiumában járnak az elemzett országok, hiszen változhat számukra a különböző tényezők relatív fontossága. Ezért a rangsorolásnál az alábbi három csoportba sorolják a nemzetgazdaságokat:

- Tényezők által vezérelt gazdaságok
- Hatékonyság által vezérelt gazdaságok
- Innováció által vezérelt gazdaságok.⁷⁰

A WEFORUM egyik korábbi, 2002-2003-as jelentésében ez a koncepció már fellelhető volt, hiszen Michael E. Porter 1990-es ábráját már akkor idézte a WEFORUM:

12. ábra: A gazdasági fejlődés szintjei

Forrás: Porter, 1990 In: WEFORUM, 2003⁷¹

Porter 1990-es ábrája tényezők, befektetések és innováció által vezérelt gazdaságokat különített el, vagyis a második fejlettségi szint neve változott meg befektetés-vezérelt gazdaságról hatékonyság által vezérelt gazdaságra. A régi ábra azonban már megalkotásakor is jelezte a hatékonyság szerepét, ha nem is így hívták akkor a képzett csoportot. A Global Competitiveness Indexnél használt elkülönítés tehát ehhez a korábban is alkalmazott koncepcióhoz tér vissza.

⁶⁹ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xx.; xxii-xxiii.

⁷⁰ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xxii.

⁷¹ Porter, Michael E. (1990) In WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York, Chapter 1.2, pp. 6.

A Global Competitiveness Index épít a korábbi Growth Competitiveness Index vívmányaira, de új módszereivel túl is mutat azon a WEFORUM szerint, így a szervezet arra törekszik, hogy az új indexet állítsa elemzéseinek középpontjába. Ennek ellenére a régi és az új módszertan egyaránt fellelhető lesz a WEFORUM versenyképességi jelentéseiben az elkövetkező néhány év során: a régi azért, mert kapcsolatot képez a múltbeli adatokkal, az új pedig azért, hogy a szervezet versenyképességi témában végzett, egyre mélyülő elméleti munkájának eredményeit reprezentálja. A WEFORUM elképzelései szerint 2006-ban válik az új módszertan teljessé, akkortól lesz a Growth Competitiveness Index a fő elemzési eszköz, és eredményeit is attól kezdve fogják részletesen publikálni.⁷² A 2005-2006-os jelentésben előzetesen közölt, az új módszertan pillérei szerint első helyezést elért országok a következők:

11.sz. táblázat: A Global Competitiveness Index 9 pillérének rangsorait vezető országok 2005-ben

Pillérek	Országok és helyezéseik					
	Szinga- púr	Dánia	Chile	Japán	Finn- ország	USA
Intézmények	1	2	27	26	3	16
Infrastruktúra	5	1	34	9	10	8
Makrogazdaság	9	16	1	93	10	62
Egészségügy és alapfokú oktatás	69	23	25	1	10	47
Felsőfokú oktatás és képzés	8	3	42	16	1	2
Piaci hatékonyság	4	5	24	16	12	1
Technológiai felkészültség	1	2	36	17	12	5
Az üzleti környezet kifinomultsága	20	4	31	1	12	3
Innováció	9	10	41	2	4	1

Forrás: WEFORUM, 2005⁷³

Az új módszertan alapján készült elemzésből látszik, hogy hat ország birtokolja a kilenc fő tényező szerinti rangsorok első helyeit. Szingapúr, Japán és az Egyesült Államok két pillér

⁷² WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xxiii.

⁷³ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xxiii.

rangsorában is az élre került, míg Chile némileg kilóg a sorból. A dél-amerikai ország a makrogazdaság tényezőiben elért első helyén kívül a többi tényezőben nem tud hasonló teljesítmény felmutatni, inkább a 30. hely körül szóródnak pozíciói. Az új módszertan szerinti részletes rangsorok és kiteljesedett elemzési keret tehát 2006-ban várhatók.

8. Melléklet

8.1. sz. melléklet: A versenyképesség definíciói

Definitions of Competitiveness	Source
A field of Economic knowledge, which analyses the facts and policies that shape the ability of a nation to create and maintain an environment that sustains more value creation for its enterprises and more prosperity for its people.	IMD's World Competitiveness Yearbook, 2003.
The ability of a country to achieve sustained high rates of growth in GDP per capita.	World Economic Forum, Global Competitiveness Report, 1996, pg. 19.
Competitiveness is relative and not absolute. It depends on shareholder and customer values, financial strength which determines the ability to act and react within the competitive environment and the potential of people and technology in implementing the necessary strategic changes. Competitiveness can only be sustained if an appropriate balance is maintained between these factors which can be of conflicting nature.	Feurer, R. and Chaharbaghi, K., "Management Decision", 1994, Vol. 32, No. 2, pp.49 -.
A firm is competitive if it can produce products and services of superior quality and lower costs than its domestic and international competitors. Competitiveness is synonymous with a firm's long-run profit performance and its ability to compensate its employees and provide superior returns to its owners.	Report of the Select Committee of the House of Lords on Overseas Trade, 1985.
The immediate and future ability of, and opportunities for, entrepreneurs to design goods worldwide whose price and non-price qualities form a more attractive package than those of foreign and domestic competitors.	European Management Produce and Market (also used for defining Competitiveness of Enterprises in the World Competitiveness Report, 1991, IMD and World Economic Forum.
National competitiveness refers to a country's ability to create, produce, distribute and/or service products in international trade while earning rising returns on its resources.	Scott, B. R. and Lodge, G. C., "US Competitiveness in the World Economy", 1985, pg. 3.
Competitiveness includes both efficiency (reaching goals at the lowest possible cost) and effectiveness (having the right goals). It is this choice of industrial goals which is crucial. Competitiveness includes both the ends and the means towards those ends.	Buckley, P.J. et al, "Measures of International Competitiveness: A Critical Survey", Journal of Marketing Management, 1988.

Definitions of Competitiveness	Source
Competitiveness implies elements of productivity, efficiency and profitability. But it is not an end in itself or a target. It is a powerful means to achieve rising living standards and increasing social welfare - a tool for achieving targets. Globally, by increasing productivity and efficiency in the context of international specialization, competitiveness provides the basis for raising peoples' earnings in a non-inflationary way.	Competitiveness Advisory Group, (Ciampi Group). "Enhancing European Competitiveness". First report to the President of the Commission, the Prime Ministers and the Heads of State, June 1995.
Competitiveness should be seen as a basic means to raise the standard of living, provide jobs to the unemployed and eradicate poverty.	Competitiveness Advisory Group, (Ciampi Group). "Enhancing European Competitiveness". Second report to the President of the Commission, the Prime Ministers and the Heads of State, December 1995.
Competitiveness is the degree to which a nation can, under free trade and fair market conditions, produce goods and services which meet the test of international markets, while simultaneously maintaining and expanding the real incomes of its people over the long-term.	OECD.
Industrial competitiveness is the ability of a company or industry to meet challenges posed by foreign competitors.	US Department of Energy.
The ability to produce goods and services that meet the test of international markets while citizens earn a standard of living that is both rising and sustainable over the long-run.	The First Report to the President and Congress, 1992. US Competitiveness Policy Council.
Supporting the ability of companies, industries, regions, nations or supranational regions to generate, while being and remaining exposed to international competition, relatively high factor income and factor employment levels.	OECD, 1996. "Industrial Competitiveness: Benchmarking Business Environments in the Global Economy".
Competitive advantage at firm level is the ability to consistently and profitably deliver products and services which customers are willing to purchase in preference to those of competitors.	Department of Enterprise, Trade and Employment, UK.

Forrás: IMD, 2005⁷⁴

⁷⁴ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 618-619.

8.2. sz. melléklet: A versenyképességi elméletekre hatást gyakorolt gondolkodók az IMD szerint

The concept of competitiveness is the result of a long history of thoughts, which has helped to define the various aspects of this more modern and complex concept. Among those who have made a decisive contribution, one should mention:

1. The classical economists who have identified the four input factors: land, capital, natural resources and labor. (see Adam Smith (1723 – 1790), *“An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations”*, 1776).
2. David Ricardo with his Law of Comparative Advantage, which already underlines how countries should compete. (see David Ricardo (1772 – 1823), *“Principles of Political Economy and Taxation”*, 1817).
3. The Marxist economists, who have highlighted the impact of the sociopolitical environment on economic development, hence the communist idea that changing the political context should precede economic performance. (see Karl Marx (1818 – 1883), *“Capital: A Critique of Political Economy”*, 1867).
4. Max Weber, the German sociologist, who established the relationship between values, religious beliefs and the economic performance of nations. (see Max Weber (1864 – 1920), *“Ethic of Protestantism and the Spirit of Capitalism”*, 1905).
5. Joseph Schumpeter, who emphasized the role of the entrepreneur as a factor of competitiveness, underlining that progress is the result of disequilibria, which favor innovation and technological improvement. (see Joseph Schumpeter (1883 – 1950), *“Capitalism, Socialism and Democracy”*, 1942).
6. Alfred P. Sloan and Peter Drucker, who have further developed the concept of management as a key input factor for competitiveness. (see Alfred P. Sloan (1875 – 1965), *“My Years at General Motors”*, 1963; Peter Drucker, *“The Age of Discontinuity”*, 1969).
7. Robert Solow, who has studied the factors underlying economic growth in the US between 1948 and 1982 to highlight the importance of education, technological innovation and increased know-how. (see Robert Solow (1924 -), *“Technical Change and the Aggregate Production Function”*, 1957).
8. Nicholas Negroponte and numerous modern economists who are further refining the concept of “Knowledge” as the most recent input factor in competitiveness. (see Nicholas Negroponte, *“Being Digital”*, 1995).
9. Finally, Michael Porter who has tried to aggregate all these ideas into a systemic model, called the Competitiveness Diamond. (see Michael Porter, *“The Competitive Advantage of Nations”*, 1990).

Forrás: IMD, 2005⁷⁵

⁷⁵ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 617.

8.3. sz. melléklet: A versenyképesség alapelvei

I Economic Performance

1. Prosperity of a country reflects its past economic performance.
2. Competition governed by market forces improves the economic performance of a country.
3. The more competition there is in the domestic economy, the more competitive the domestic firms are likely to be abroad.
4. A country's success in international trade reflects competitiveness of its domestic companies (provided there are no trade barriers).
5. Openness for international economic activities increases a country's economic performance.
6. International investment allocates economic resources more efficiently worldwide.
7. Export-led competitiveness often is associated with growth-orientation in the domestic economy.

II Government Efficiency

1. State intervention in business activities should be minimized, apart from creating competitive conditions for enterprises.
2. Government should, however, provide macroeconomic and social conditions that are predictable and thus minimize the external risks for economic enterprise.
3. Government should be flexible in adapting its economic policies to a changing international environment.
4. Government should provide a societal framework which promotes fairness, equality and justice while ensuring the security of the population.

III Business Efficiency

1. Efficiency, together with ability to adapt to changes in the competitive environment, are managerial attributes crucial for enterprise competitiveness.
2. Finance facilitates value-adding activity.
3. A well-developed, internationally integrated financial sector in a country supports its international competitiveness.
4. Maintaining a high standard of living requires integration with the international economy.
5. Entrepreneurship is crucial for economic activity in its start-up phase.
6. A skilled labor force increases a country's competitiveness.
7. Productivity reflects value-added.
8. The attitude of the workforce affects the competitiveness of a country.

IV Infrastructure

1. A well-developed infrastructure including efficient business systems supports economic activity.
2. A well-developed infrastructure also includes information technology and efficient protection of the environment.
3. Competitive advantage can be built on efficient and innovative application of existing technologies.
4. Investment in basic research and innovative activity creating new knowledge is crucial for a country in a more mature stage of economic development.
5. Long-term investment in R&D is likely to increase the competitiveness of enterprises.
6. The quality of life is part of the attractiveness of a country.
7. Adequate and accessible educational resources help develop a knowledge-driven economy.

Forrás: IMD, 2005⁷⁶

⁷⁶ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 616.

8.4. sz. melléklet: Az IMD kritériumainak listája 2005-ben

1. Economic Performance
<i>Domestic Economy</i>
<p>Gross domestic product (GDP) US\$ billions</p> <p>GDP (PPP) Estimates; US\$ billions at purchasing power parity</p> <p>Private final consumption expenditure US\$ billions</p> <p>Private final consumption expenditure Percentage of GDP</p> <p>Government final consumption expenditure US\$ billions</p> <p>Government final consumption expenditure Percentage of GDP</p> <p>Gross domestic investment US\$ billions</p> <p>Gross domestic investment Percentage of GDP</p> <p>Gross domestic savings US\$ billions</p> <p>Gross domestic savings Percentage of GDP</p> <p>Economic sectors Breakdown as a percentage of GDP</p> <p>Real GDP Growth Percentage change, based on national currency in constant prices</p> <p>Real GDP Growth per capita Percentage change, based on national currency in constant prices</p> <p>Private final consumption expenditure - real growth Percentage change, based on national currency in constant prices</p> <p>Government final consumption expenditure - real growth Percentage change, based on national currency in constant prices</p> <p>Gross domestic investment - real growth Percentage change, based on national currency in constant prices</p> <p>Gross domestic savings - real growth Percentage change, based on national currency in constant prices</p> <p>Resilience of the economy Survey</p> <p>GDP per capita US\$ per capita</p> <p>GDP (PPP) per capita Estimates; US\$ per capita at purchasing power parity</p> <p>Private final consumption expenditure per capita US\$ per capita</p> <p>Government final consumption expenditure per capita US\$ per capita</p> <p>Gross domestic investment per capita US\$ per capita</p>

Gross domestic savings per capita

US\$ per capita

Forecast: Real GDP Growth

Percentage change, based on national currency in constant prices

Forecast: Inflation

Percentage change

Forecast: Unemployment

Percentage of total labor force

Forecast: Current account balance

Percentage of GDP/GNP

International Trade**Current account balance**

US\$ billions (minus sign = deficit)

Current account balance

Percentage of GDP

Balance of trade

US\$ billions (minus sign = deficit)

Balance of trade

Percentage of GDP

Balance of commercial services

US\$ billions (minus sign = deficit)

Balance of commercial services

Percentage of GDP

Exports of goods

US\$ billions

Exports of goods

Percentage of GDP

Exports of goods - real growth

Percentage change based on US\$ values

Exports of commercial services

US\$ billions

Exports of commercial services

Percentage of GDP

Exports of commercial services - real growth

Percentage change based on US\$ values

Exports breakdown by economic sector

Percentage of total exports

Imports of goods & commercial services

US\$ billions

Imports of goods & commercial services

Percentage of GDP

Imports of goods & commercial services - real growth

Percentage change based on US\$ values

Imports breakdown by economic sector

Percentage of total imports

Trade to GDP ratio

$(\text{Exports} + \text{Imports}) / (2 \times \text{GDP})$

Terms of trade index

Unit value of exports over unit value of imports (2000 = 100)

Tourism receipts

International tourism receipts as a percentage of GDP

International Investment**Direct investment flows abroad**

US\$ billions

Direct investment flows abroad

Percentage of GDP

Direct investment stocks abroad

US\$ billions

Direct investment stocks abroad - real growth

Percentage change based on US\$ values

Direct investment flows inward

US\$ billions

Direct investment flows inward

Percentage of GDP

Direct investment stocks inward

US\$ billions

Direct investment stocks inward - real growth

Percentage change based on US\$ values

Balance of direct investment flows

US\$ billions (flows abroad minus flows inward)

Balance of direct investment flows

Percentage of GDP (flows abroad minus flows inward)

Net position in direct investment stocks

US\$ billions (stocks abroad minus stocks inward)

Net position in direct investment stocks

Percentage of GDP (stocks abroad minus stocks inward)

Relocation threats of production

Survey

Relocation threats of R&D facilities

Survey

Relocation threats of services

Survey

Portfolio investment assets

US\$ billions

Portfolio investment liabilities

US\$ billions

Employment**Employment**

Total employment in millions

Employment

Percentage of population

Employment - growth

Estimates: percentage change

Employment by sector

Percentage of total employment

Employment in the public sector

Percentage of total employment

Unemployment rate

Percentage of labor force

Long-term unemployment

Percentage of labor force

Youth unemployment

Percentage of labor force

Prices**Consumer price inflation**

Average annual rate

Cost-of-living index

Cost index of basket of goods in major cities, excluding housing (New York City = 100)

Apartment rent

3-room apartment monthly rent in major cities, US\$

Office rent

Total occupation cost (US\$/Sq.M per year)

2. Government Efficiency**Public Finance****Government budget surplus/deficit**

US\$ billions

Government budget surplus/deficit

Percentage of GDP

Central government domestic debt

US\$ billions

Central government domestic debt

Percentage of GDP

Central government foreign debt

US\$ billions

Central government foreign debt

Percentage of GDP

Central government total debt - real growth

Percentage change, based on national currency in constant prices

Interest payment

Percentage of current revenue

Management of public finances

Survey

Total reserves

Including gold and official reserves (gold = SDR 35 per ounce)

General government expenditure

Percentage of GDP

Fiscal Policy

Collected total tax revenues

Percentage of GDP

Collected personal income tax

On profits, income and capital gains, as a percentage of GDP

Collected corporate taxes

On profits, income and capital gains, as a percentage of GDP

Collected indirect tax revenues

Taxes on goods and services as a percentage of GDP

Collected capital and property taxes

Percentage of GDP

Collected employee's social security contribution

Compulsory contribution as a percentage of GDP

Collected employer's social security contribution

Compulsory contribution as a percentage of GDP

Effective personal income tax rate

Percentage of an income equal to GDP per capita

Corporate tax rate on profit

Maximum tax rate, calculated on profit before tax

Consumption tax rate

Standard rate of VAT / GST

Employee's social security contribution rate

Compulsory contribution as a percentage of an income equal to GDP per capita

Employer's social security contribution rate

Compulsory contribution as a percentage of an income equal to GDP per capita

Real personal taxes

Survey

Real corporate taxes

Survey

Tax evasion

Survey

Institutional Framework

Real short-term interest rate

Real discount / bank rate

Cost of capital

Survey

Interest rate spread

Lending rate minus deposit rate

Country credit rating

Rating on a scale of 0-100 assessed by the Institutional Investor Magazine ranking

Central bank policy

Survey

Exchange rate policy

Survey

Exchange rate stability

Parity change from national currency to SDR, 2004/2002

Policy direction of the government

Survey

Legal and regulatory framework

Survey
Adaptability of government policy
Survey
Government decisions
Survey
Political parties
Survey
Transparency
Survey
Public service
Survey
Bureaucracy
Survey
Bribing and corruption
Survey

Business Legislation

Customs' authorities
Survey
Protectionism
Survey
Public sector contracts
Survey
International transactions
Survey
Foreign investors
Survey
Access to capital markets
Survey
Investment incentives
Survey
Government subsidies
To private and public companies as a percentage of GDP
Subsidies
Survey
Competition legislation
Survey
Product and service legislation
Survey
Price controls
Survey
Parallel economy
Survey
Regulation intensity
Survey
Ease of doing business
Survey
Creation of firms
Survey
Start-up days
Number of days to start a business

Labor regulations

Survey

Unemployment legislation

Survey

Immigration laws

Survey

Societal Framework**Justice**

Survey

Personal security and private property

Survey

Risk of political instability

Survey

Social cohesion

Survey

Income distribution - lowest 20%

Percentage of household incomes going to lowest 20% of households

Income distribution - highest 20%

Percentage of household incomes going to highest 20% of households

Discrimination

Survey

Females in parliament

Percentage of total seats in Parliament

Female positions

Percentage of total legislators, senior officials and managers

Gender income ratio

Ratio of estimated female to male earned income globally

Harassment and violence

Survey

3. Business Efficiency**Productivity & Efficiency****Overall productivity (PPP)**

Estimates: GDP (PPP) per person employed, US\$

Overall productivity

GDP per person employed, US\$

Overall productivity - real growth

Estimates: Percentage change of real GDP per person employed

Labor productivity (PPP)

Estimates: GDP (PPP) per person employed per hour, US\$

Agricultural productivity (PPP)

Estimates: Related GDP (PPP) per person employed in agriculture, US\$

Productivity in industry (PPP)

Estimates: Related GDP (PPP) per person employed in industry, US\$

Productivity in services (PPP)

Estimates: Related GDP (PPP) per person employed in services, US\$

Large corporations

Survey
Small and medium-size enterprises
Survey

Labor Market

Compensation levels

Estimates: Total hourly compensation for manufacturing workers (wages + supplementary benefits), US\$

Unit labor costs in the manufacturing sector

Percentage change

Remuneration in services professions

Gross annual income including supplements such as bonuses, in US\$

Remuneration of management

Total base salary plus bonuses and long-term incentives, US\$

Working hours

Average number of working hours per year

Labor relations

Survey

Worker motivation

Survey

Industrial disputes

Working days lost per 1,000 inhabitants per year (Average 2001-2003)

Employee training

Survey

Labor force

Employed and registered unemployed

Labor force

Percentage of population

Labor force growth

Percentage change

Part-time employment

Percentage of total employment

Female labor force

Percentage of total labor force

Foreign labor force

Percentage of total labor force

Skilled labor

Survey

Finance skills

Survey

Brain drain

Survey

Foreign high-skilled people

Survey

International experience

Survey

Competent senior managers

Survey

Finance

Banking sector assets

Percentage of GDP

Financial assets of institutional investors

US\$ billions

Credit

Survey

Number of credit cards issued

Per capita

Credit card transactions

Number of transactions per capita

Investment risk

Euromoney country credit-worthiness scale from 0-100

Venture capital

Survey

Banking and financial services

Survey

Retail banking

Population /number of bank offices

Banking regulation

Survey

Stock markets

Survey

Stock market capitalization

US\$ billions

Stock market capitalization

Percentage of GDP

Value traded on stock markets

US\$ per capita

Listed domestic companies

Number of listed domestic companies

Stock market index

Percentage change on index in national currency

Shareholders' rights

Survey

Financial institutions' transparency

Survey

Cash flow

Survey

Corporate debt

Survey

Factoring

Percentage of merchandise exports

Management Practices**Adaptability of companies**

Survey

Ethical practices

Survey

Credibility of managers

Survey

Corporate boards

Survey
Auditing and accounting practices
Survey
Shareholder value
Survey
Customer satisfaction
Survey
Entrepreneurship
Survey
Marketing
Survey
Social responsibility
Survey
Health, safety & environmental concerns
Survey

Attitudes and Values

Attitudes toward globalization
Survey
Image abroad
Survey
National culture
Survey
Flexibility and adaptability
Survey
Need for economic and social reforms
Survey
Values of society
Survey
Corporate values
Survey

4. Infrastructure

Basic Infrastructure

Land area
Square kilometers ('000)
Arable area
Square meters per capita
Urbanization
Survey
Population - market size
Estimates in millions
Population under 15 years
Percentage of total population
Population over 65 years
Percentage of total population
Dependency ratio
Population under 15 and over 64 years old, divided by active population (15 to 64 years)

Roads

Density of the network

Railroads

Density of the network

Air transportation

Number of passengers carried by main companies

Quality of air transportation

Survey

Distribution infrastructure

Survey

Water transportation

Survey

Maintenance and development

Survey

Energy infrastructure

Survey

Total indigenous energy production

Millions MTOE

Total indigenous energy production per capita

Millions MTOE per capita

Total indigenous energy production

Percentage of total requirements in tons of oil equivalent

Total final energy consumption

Millions MTOE

Total final energy consumption per capita

Millions MTOE per capita

Energy intensity

Commercial energy consumed for each dollar of GDP in kilojoules

Electricity costs for industrial clients

US\$ per kwh

Technological Infrastructure**Investment in telecommunications**

Percentage of GDP

Fixed telephone lines

Number of main lines per 1000 inhabitants

International fixed telephone costs

US\$ per 3 minutes in peak hours to USA (for USA to Europe)

Mobile telephone subscribers

Number of subscribers per 1000 inhabitants

Mobile telephone costs

US\$ per 3 minutes in peak hours (local)

Communications technology

Survey

Computers in use

Worldwide share / Source: Computer Industry Almanac

Computers per capita

Number of computers per 1000 people / Source: Computer Industry Almanac

Internet users

Number of internet users per 1000 people / Source: Computer Industry Almanac

Internet costs

Cost for 20 hours dial-up per month, US\$

Broadband subscribers

Number of subscribers per 1000 inhabitants

Broadband costs

US\$ per 100 kbits/s per month

Information technology skills

Survey

Technological cooperation

Survey

Development and application of technology

Survey

Funding for technological development

Survey

Technological regulation

Survey

High-tech exports

US\$ millions

High-tech exports

Percentage of manufactured exports

Cyber security

Survey

Scientific Infrastructure**Total expenditure on R&D**

US\$ millions

Total expenditure on R&D per capita

US\$ per capita

Total expenditure on R&D

Percentage of GDP

Business expenditure on R&D

US\$ millions

Business expenditure on R&D per capita

US\$ per capita

Total R&D personnel nationwide

Full-time work equivalent (FTE)

Total R&D personnel nationwide per capita

Full-time work equivalent (FTE) per 1000 people

Total R&D personnel in business enterprise

Full-time work equivalent (FTE)

Total R&D personnel in business per capita

Full-time work equivalent (FTE) per 1000 people

Basic research

Survey

Science degrees

Percentage of total first university degrees in science and engineering

Scientific articles

Scientific articles published by origin of author

Science in schools

Survey

Youth interest in science

Survey

Nobel prizes

Awarded in physics, chemistry, physiology or medicine and economics since 1950

Nobel prizes per capita

Awarded in physics, chemistry, physiology or medicine and economics since 1950 per million people

Patents granted to residents

Number of patents granted to residents (average 2000-2002)

Securing patents abroad

Number of patents secured abroad by country residents

Intellectual property rights

Survey

Number of patents in force

Per 100,000 inhabitants

Patent productivity

Patents granted to residents / R&D personnel in business ('000s)

Legal environment

Survey

Health and Environment

Total health expenditure

Percentage of GDP

Public expenditure on health

Percentage of total health expenditure

Life expectancy at birth

Average estimate

Healthy life expectancy

Average estimate

Medical assistance

Number of inhabitants per physician and per nurse

Health infrastructure

Survey

Urban population

Percentage of total population

Human development index

Combines economic - social - educational indicators / Source: Human Development Report

Health problems (AIDS, alcohol, drug abuse, etc...)

Survey

Paper and cardboard recycling rate

Percentage of apparent consumption

Waste water treatment plants

Percentage of population served

Carbon dioxide emissions

CO2 industrial emissions in metric tons per one million US\$ of GDP

Ecological footprint

Area units per person, hectares of biologically productive space

Sustainable development

Survey

Pollution problems

Survey

Environmental laws

Survey

Quality of life

Survey

Education**Total public expenditure on education**

Percentage of GDP

Pupil-teacher ratio (primary education)

Ratio of students to teaching staff

Pupil-teacher ratio (secondary education)

Ratio of students to teaching staff

Secondary school enrollment

Percentage of relevant age group receiving full-time education

Higher education achievement

Percentage of population that has attained at least tertiary education for persons 25-34

Educational assessment

PISA survey of 15-year olds

Educational system

Survey

University education

Survey

Illiteracy

Adult (over 15 years) illiteracy rate as a percentage of population

Economic literacy

Survey

Education in finance

Survey

Language skills

Survey

Qualified engineers

Survey

Knowledge transfer

Survey

Forrás: IMD, 2005⁷⁷

⁷⁷ www01.imd.ch/wcc/criteria/ 2005.október 10-én

8.5. sz. melléklet: Az 2004-es és 2005-ös év kritériumlistáit összevetve megállapítható változások

Gazdasági teljesítmény

- *a Belföldi gazdaság altényezőiből kikerültek az alábbi kritériumok* (összesen 5 db): Agriculture sector - real growth, Industrial production - real growth, Services sector - real growth, Forecast: Private consumption expenditure - real growth, Forecast: Gross domestic investment - real growth
- *a Külkereskedelem altényezőn belül nem történt változás*
- *a Nemzetközi beruházások altényezőn belül nem történt változás*
- *a Foglalkoztatottság altényezőiből kikerült az alábbi kritérium* (összesen 1 db): Part-Time Employment
- *az Árak altényezőn belül nem történt változás*

Kormányzati hatékonyság

- *a Közpénzek altényezőn belül nem történt változás*
- *a Fiskális politika altényezőbe bekerült az alábbi kritérium* (összesen 1 db): Consumption tax rate
- *az Intézményrendszer altényezőiből kikerültek az alábbi kritériumok* (összesen 2 db): Legal framework, New legislation; *az Intézményrendszer altényezőbe bekerült az alábbi kritérium* (összesen 1 db): Legal and regulatory framework
- *a Gazdaság szabályozása altényezőiből kikerültek az alábbi kritériumok* (összesen 4 db): Export credits and insurance, Legal regulation of financial institutions, Cross-border transactions, Investment protection schemes; *a Gazdaság szabályozása altényezőbe bekerültek az alábbi kritériumok* (összesen 2 db): International transactions, Regulation intensity
- *a Társadalmi szerkezet altényezőiből kikerültek az alábbi kritériumok* (összesen 2 db): Protection of the private sphere, Serious crime

A gazdálkodás hatékonysága

- *a Termelékenység altényezőiből kikerültek az alábbi kritériumok* (összesen 4 db): Labor productivity, Agricultural productivity, Productivity in industry, Productivity in services; *a Termelékenység altényezőbe bekerültek az alábbi kritériumok* (összesen 2 db): Large corporations, Small and medium-size enterprises
- *a Munkaerőpiac altényezőbe bekerült az alábbi kritérium* (összesen 1 db): Part-time employment
- *a Finanszírozás altényezőiből kikerültek az alábbi kritériumok* (összesen 2 db): Rights and responsibilities of shareholders, Insider trading; *a Finanszírozás altényezőbe bekerült az alábbi kritérium* (összesen 1 db): Shareholders' rights

- *a Menedzsment gyakorlat altényezőbe bekerült az alábbi kritérium (összesen 1 db):*
Auditing and accounting practices
- *az Attitűdök és értékek altényezőbe bekerült az alábbi kritérium (összesen 1 db):*
Corporate values

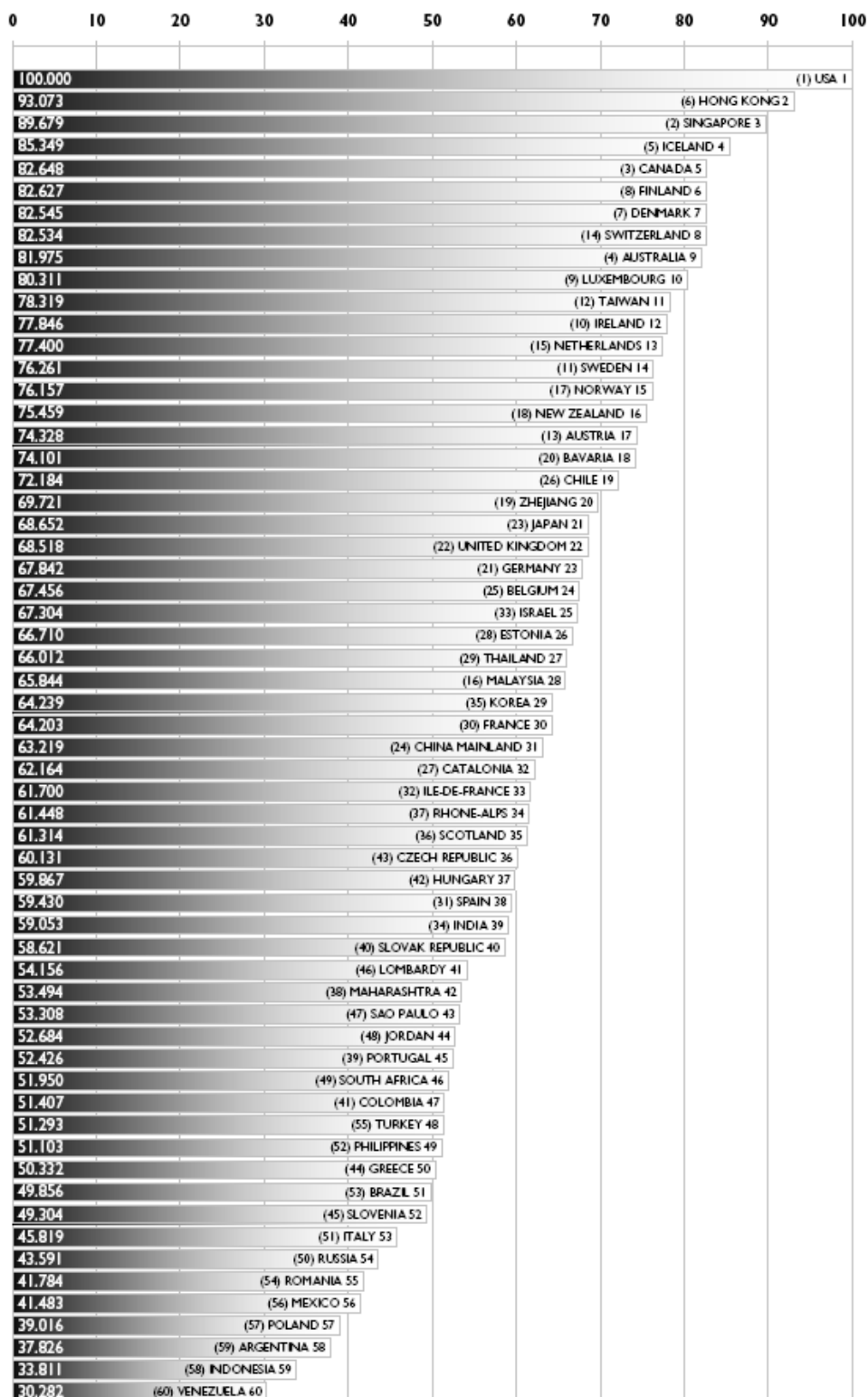
Infrastruktúra

- *az Alapinfrastruktúra altényezőből kikerültek az alábbi kritériumok (összesen 2 db):* GDP and energy consumption, Energy imports vs merchandise exports
- *a Technológiai infrastruktúra altényezőbe bekerültek az alábbi kritériumok (összesen 2 db):* Broadband costs, Technological regulation
- *a Tudományos infrastruktúra altényezőből kikerült az alábbi kritérium (összesen 1 db):* Patent and copyright protection; *a Tudományos infrastruktúra altényezőbe bekerültek az alábbi kritériumok (összesen 2 db):* Science degrees, Intellectual property rights
- az Egészség és környezet altényezőn belül nem történt változás
- *az Oktatás altényezőbe bekerült az alábbi kritérium (összesen 1 db):* Language skills

Forrás: IMD, 2004 és 2005⁷⁸

⁷⁸ www01.imd.ch/wcc/criteria/ 2005. október 10-én és www02.imd.ch/wcc/criteria/ 2005. március 24-én

8.6. sz. melléklet: World Competitiveness Scoreboard 2005

(2004 rankings are in brackets)

Forrás: IMD, 2005⁷⁹

⁷⁹ IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland, pp. 5.

8.7 sz. melléklet: Growth Competitiveness Index 2005

Country	GCI 2005 Rank	GCI 2005 Score	GCI 2004 Rank	Country	GCI 2005 Rank	GCI 2005 Score	GCI 2004 Rank
Finland	1	5.94	1	Namibia	63	3.72	52
United States	2	5.81	2	Costa Rica	64	3.72	50
Sweden	3	5.65	3	Brazil	65	3.69	57
Denmark	4	5.65	5	Turkey	66	3.68	66
Taiwan	5	5.58	4	Romania	67	3.67	63
Singapore	6	5.48	7	Peru	68	3.66	67
Iceland	7	5.48	10	Azerbaijan	69	3.64	—
Switzerland	8	5.46	8	Jamaica	70	3.64	65
Norway	9	5.40	6	Tanzania	71	3.57	82
Australia	10	5.21	14	Argentina	72	3.56	74
Netherlands	11	5.21	12	Panama	73	3.55	58
Japan	12	5.18	9	Indonesia	74	3.53	69
United Kingdom	13	5.11	11	Russian Federation	75	3.53	70
Canada	14	5.10	15	Morocco	76	3.49	56
Germany	15	5.10	13	Philippines	77	3.47	76
New Zealand	16	5.09	18	Algeria	78	3.46	71
Korea, Rep.	17	5.07	29	Armenia	79	3.44	—
United Arab Emirates	18	4.99	16	Serbia and Montenegro	80	3.38	89
Qatar	19	4.97	—	Vietnam	81	3.37	77
Estonia	20	4.95	20	Moldova	82	3.37	—
Austria	21	4.95	17	Pakistan	83	3.33	91
Portugal	22	4.91	24	Ukraine	84	3.30	86
Chile	23	4.91	22	Macedonia, FYR	85	3.26	84
Malaysia	24	4.90	31	Georgia	86	3.25	94
Luxembourg	25	4.90	26	Uganda	87	3.24	79
Ireland	26	4.86	30	Nigeria	88	3.23	93
Israel	27	4.84	19	Venezuela	89	3.22	85
Hong Kong SAR	28	4.83	21	Mali	90	3.22	88
Spain	29	4.80	23	Mozambique	91	3.19	92
France	30	4.78	27	Kenya	92	3.19	78
Belgium	31	4.63	25	Honduras	93	3.18	97
Slovenia	32	4.59	33	Gambia	94	3.18	75
Kuwait	33	4.58	—	Bosnia and Herzegovina	95	3.17	81
Cyprus	34	4.54	38	Mongolia	96	3.16	—
Malta	35	4.54	32	Guatemala	97	3.12	80
Thailand	36	4.50	34	Sri Lanka	98	3.10	73
Bahrain	37	4.48	28	Nicaragua	99	3.08	95
Czech Republic	38	4.42	40	Albania	100	3.07	—
Hungary	39	4.38	39	Bolivia	101	3.06	98
Tunisia	40	4.32	42	Dominican Republic	102	3.05	72
Slovak Republic	41	4.31	43	Ecuador	103	3.01	90
South Africa	42	4.31	41	Tajikistan	104	3.01	—
Lithuania	43	4.30	36	Malawi	105	3.00	87
Latvia	44	4.29	44	Ethiopia	106	3.00	101
Jordan	45	4.28	35	Madagascar	107	2.95	96
Greece	46	4.26	37	East Timor	108	2.93	—
Italy	47	4.21	47	Zimbabwe	109	2.89	99
Botswana	48	4.21	45	Bangladesh	110	2.86	102
China	49	4.07	46	Cameroon	111	2.84	—
India	50	4.04	55	Cambodia	112	2.82	—
Poland	51	4.00	60	Paraguay	113	2.80	100
Mauritius	52	4.00	49	Benin	114	2.74	—
Egypt	53	3.96	62	Guyana	115	2.73	—
Uruguay	54	3.93	54	Kyrgyz Republic	116	2.62	—
Mexico	55	3.92	48	Chad	117	2.37	104
El Salvador	56	3.86	53				
Colombia	57	3.84	64				
Bulgaria	58	3.83	59				
Ghana	59	3.82	68				
Trinidad and Tobago	60	3.81	51				
Kazakhstan	61	3.77	—				
Croatia	62	3.74	61				

(cont'd.)

Forrás: WEFORUM, 2005⁸⁰

⁸⁰ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xvii.

8.8 sz. melléklet: Business Competitiveness Index 2005

Country	BCI ranking	Company operations and strategy ranking	Quality of the national business environment ranking	Country	BCI ranking	Company operations and strategy ranking	Quality of the national business environment ranking
United States	1	1	2	Egypt	71	58	74
Finland	2	9	1	Sri Lanka	72	73	73
Germany	3	2	4	Namibia	73	75	72
Denmark	4	4	3	Russian Federation	74	77	70
Singapore	5	14	5	Ukraine	75	71	76
United Kingdom	6	6	6	Nigeria	76	65	79
Switzerland	7	5	7	Azerbaijan	77	74	80
Japan	8	3	10	Bulgaria	78	82	71
Netherlands	9	8	8	Morocco	79	80	75
Austria	10	11	9	Vietnam	80	81	77
France	11	10	11	Peru	81	66	82
Sweden	12	7	14	Tanzania	82	93	81
Canada	13	18	13	Macedonia, FYR	83	89	83
Taiwan	14	13	15	Zimbabwe	84	78	84
Australia	15	23	12	Uganda*	85	91	87
Belgium	16	12	17	Serbia and Montenegro	86	108	86
Iceland	17	15	18	Mali*	87	109	85
New Zealand	18	21	16	Armenia	88	87	90
Ireland	19	16	20	Cameroon*	89	84	92
Hong Kong SAR	20	20	19	Gambia	90	100	89
Norway	21	22	21	Malawi	91	86	93
Israel	22	19	22	Venezuela	92	85	97
Malaysia	23	24	23	Moldova	93	90	94
Korea, Rep.	24	17	24	Bosnia and Herzegovina	94	101	91
Spain	25	25	26	Algeria	95	111	88
Estonia	26	33	25	Georgia	96	94	95
Czech Republic	27	29	27	Madagascar	97	102	96
South Africa	28	26	30	Mozambique	98	97	99
Chile	29	31	29	Benin*	99	106	98
Portugal	30	39	28	Bangladesh	100	99	101
India	31	30	31	Dominican Republic	101	88	103
Slovenia	32	27	35	Tajikistan	102	107	100
United Arab Emirates	33	36	33	Guatemala	103	83	104
Hungary	34	40	32	Mongolia	104	98	102
Tunisia	35	46	34	Honduras	105	95	105
Cyprus	36	48	36	Nicaragua	106	110	106
Thailand	37	35	37	Ecuador	107	96	108
Italy	38	28	39	Kyrgyz Republic	108	92	111
Slovak Republic	39	47	38	Cambodia	109	103	107
Greece	40	42	40	Guyana	110	105	109
Lithuania	41	41	41	Ethiopia	111	113	110
Poland	42	43	46	Albania	112	104	113
Jordan	43	59	42	Bolivia	113	115	112
Qatar	44	64	43	Paraguay	114	112	114
Ghana	45	56	47	East Timor*	115	114	115
Malta	46	61	44	Chad*	116	116	116
Kuwait	47	63	45				
Latvia	48	51	48				
Brazil	49	32	52				
Costa Rica	50	34	53				
Turkey	51	38	51				
Mauritius	52	45	49				
Jamaica	53	54	54				
Bahrain	54	67	55				
Botswana	55	76	50				
Colombia	56	49	57				
China	57	53	58				
El Salvador	58	57	56				
Indonesia	59	50	59				
Mexico	60	55	62				
Panama	61	37	68				
Kazakhstan	62	72	60				
Croatia	63	70	61				
Argentina	64	52	64				
Trinidad and Tobago	65	62	63				
Pakistan	66	68	65				
Romania	67	69	67				
Kenya	68	60	69				
Philippines	69	44	78				
Uruguay	70	79	66				

(cont'd.)

* Survey data for these countries have high within-country variance; until the reliability of survey responses improves with future educational efforts and improved sampling in these countries, their rankings should be interpreted with caution.

Forrás: WEFORUM, 2005⁸¹

⁸¹ WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York, pp. xxi.

Irodalomjegyzék

- Czakó Erzsébet (2004): *A versenyképességi listák és az EU versenyképességi felfogása*. Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet – Demonstrátori találkozó prezentáció, 2004. október 16., Lakitelek
- Findrik Mária – Szilárd Imre (2000): *Nemzetközi versenyképesség – képességek versenye*. Kossuth Kiadó, Budapest
- IMD (2005): *World Competitiveness Yearbook 2005*. IMD International, Switzerland
- IMD (2004): *World Competitiveness Yearbook 2004*. IMD International, Switzerland
- IMD (2003): *World Competitiveness Yearbook 2003*. IMD International, Switzerland
- Kopint-Datorg Rt. (2004): *Globális Versenyképességi Jelentés 2004-2005*. <http://www.kopdat.hu/kutatas/hirek/sajtokoz041011.html>, 2005. március 24-én
- Oral, M. – Chabchoub, H. (1996): *On the methodology of the World Competitiveness Report*. European Journal of Operational Research, No. 90. (1996), pp. 514-535.
- Porter, M. E. (1990): *The Competitive Advantage of Nations*. The Free Press, New York
- WEFORUM (2005): *The Global Competitiveness Report 2005-2006*. PALGRAVE MACMILLAN, New York
- WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2004-2005*. PALGRAVE MACMILLAN, New York
- WEFORUM (2004): *The Global Competitiveness Report 2003-2004*. Oxford University Press, New York
- WEFORUM (2003): *The Global Competitiveness Report 2002-2003*. Oxford University Press, New York
- WEFORUM (2002): *The Global Competitiveness Report 2001-2002*. Oxford University Press, New York
- WEFORUM (2000): *The Global Competitiveness Report 2000*. Oxford University Press, New York
- Weforum.org (2004): *Nordic Countries Lead the Way in the World Economic Forum's 2004 Competitiveness Rankings*. <http://www.weforum.org/site/homepublic.nsf/Content/Nordic+Countries+Lead+the+Way+in+the+World+Economic+Forum%E2%80%99s+2004+Competitiveness+Rankings> 2005. márc. 24-én

A kutatási program támogatói

A hároméves kutatási program elindítását hazai vállalatok tették lehetővé, akiknek ezúton is köszönetünket fejezzük ki. A kutatási program lebonyolítását a következő vállalatok ill. intézmények tették és teszik lehetővé:

OTP Bank Rt.

Mol Rt.

Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.

Nemzeti Fejlesztési Hivatal

Vállalatgazdasági Tudományos Egyesület

Vállalatgazdasági Tudományos és Oktatási Alapítvány

A műhelytanulmány-sorozat megjelenik 100 példányban
A kiadásért felelős: Chikán Attila igazgató
ISSN 1787-1891 (nyomtatott)
ISSN 1787-6915 (online)